

CUMURİYET HALK PARTİSİ
GÖSTERİT YAYINI

A N A

Piyes : 3 Perde 2 Tablo

S. Behzad

A N K A R A
U L U S Basımevi
1 9 3 6

BİRİNCİ PERDE

İznik'te büyük bir evin salonlarından biri; fon'da perdeli pencereleri vardır. Sağda, solda ve fon'da birer kapı. Masa, sandalya ve koltuk. Divarda büyütülmüş resimler... Fon perdelidir; vakit gecedir.)

1 — Önce Behiye, sonra Kız

(Perde açıldığı vakit Behiye salondadır. Koltuğa oturmuş, elindeki örgüyü örmektedir. Kız girer. Kızın giyiniş tarzından ahretlik olduğu anlaşılır.)

KIZ — Birisi gelmiş, sizinle görüşmek istiyor.

BEHİYE — Tanımadın mı?

KIZ — Tanıyorum ama, adını bilmiyorum. Sokağın başındaki sarı boyalı evde oturan adam.

BEHİYE — Ha, anladım; mütekait Kaymakam olacak!

KIZ — Evet, ta kendisi.. Kırsaklı adam.

BEHİYE — Git buraya al.

KIZ — Peki.

(Kız sağdan, bir az sonra da Behiye, fondan çıkarlar; sahne biraz boş kalır.)

2 — Kız, Halil

KIZ, *(Kapıyı eliyle iterek)* — Buyrunuz Efendim.

HALİL, *(Girer.)* — Evde başka kimse var mı kızım?

KIZ — Hayır.

HALİL — Faruk da yok mu?

KIZ — Hayır. Zaten onun eve uğradığı yok ki... İki günde, üç günde bir geliyor ve hiç kimseyle konuşmadan, bir şeyler yazıyor, çiziyor ve sonra gidiyor.

HALİL — Güzel!.. Annesiyle dargın mı?

KIZ — Bilmem, pek iyi değililer gibi.

HALİL — Buraya başka kimler geliyor?

KIZ — Çok.. Zabıtlar, askerler..

HALİL — Neler konuşuyorlar?

KIZ — Bilmem, bir çok şeyler..

HALİL — Peki kızım.

(Kız sağdan çıkar. Halil salonu gözleriyle araştırır. Dört yana bakar. Bir az sonra Behiye girer.)

3 — Halil, Behiye

BEHİYE, (Girer.) — Hoş geldiniz, Halil Bey. Nasılsınız?

HALİL, (Ayağa kalkar, el sıkışır.) — Eyyim, teşekkür ederim. Siz nasılsınız, Behiye Hanım?

BEHİYE — Ben de eyyim. Çoktandır gelmiyorsunuz?!

Arasıra, karınız olsun gelirdi.

HALİL — Kusur ediyoruz, bağışlayınız.

BEHİYE — Siz de bizim suçumuzu bağışlayınız. Biz de size gelmiyoruz. Oturunuz rica ederim.

HALİL, (Oturlar.) — Sanki evlerimiz uzakmış gibi, değil mi?

BEHİYE — Öyle. Küçükler nasıllar?

HALİL — Eyiler. Ellerinizden öpüyorlar.

BEHİYE — Teşekkür ederim. Orhanı öyle göreceğim geldi ki...

HALİL — Buyurunuz, Behiye Hanım, bekleriz. Orhanın da sizi göreceği gelmiş. Bir kaç gündür de yatıyordu.

BEHİYE — Hasta mıydı?

HALİL — El.. ne olacak, çocukluk hali.. Grip gibi bir şey geçirdi.

BEHİYE — Geçmiş olsun.

HALİL — Teşekkür ederim... (Sükût.) Oğlunuz nerede?

BEHİYE, (Ciddileşir.) — Bilmem.. Eve uğradığı mı var? Kimbilir nerelerde dolaşıyor..

HALİL — El.. ne olacak; işi çok..

BEHİYE, (Sertçe) — Evet, işi çok.

HALİL — Öğünebilirsiniz; oğlunuz Halifenin gözbebeği imiş.

BEHİYE — Fakat ne çare, ben bunda öğünülecek bir şey bulamıyorum.

HALİL — Niçin?

BEHİYE — Benim gibi düşünen bir vurgun karısı ve bir vurgun anası halinden memnun olamaz, Halil Bey..

HALİL, (Sevinçle) — Ciddi mi söylüyorsunuz, Behiye Hanım?

BEHİYE — Çok ciddi söylüyorum.. Yurdun her tarafı kurtulmak için çırpınıırken...

HALİL — Buna sevindim. Böyle düşüneceğinizi de biliyordum. O halde size çoktanberi cesaret edip veremediğim bir mektubu verebilirim..

(Cebinden bir mektup çıkarır. Behiye verir) Ben bunun için geldim.

(Behiye mektubu açar. Okumağa başlar. Yüzünde kırışıklıklar vardır. Sükût.)

BEHİYE — Ne yapacağız şimdi?

HALİL — Bilmem. Bu yanda sizden daha yarayışlı birisini bulamamışlar.. (Sükût) Bir kocasını, bir de oğlunu vurgun veren sizden beklenilecek iş değil doğrusu. Fakat ne çare.. Yurt, en karanlık günlerimizde bile bizden yardım bekler.

BEHİYE, (Düşünceli) — Siz ne düşünüyorsunuz bunun hakkında?

HALİL — Hiç bir şey düşünemiyorum. Yalnız bana verilen bir işi başarmak istiyorum. Ben böyle günlerde burada oturacak adam değildim. (*İçini çeker.*) Fakat ne yapayım?. Yurda tam faydalı olacağım bir çağda talih beni alakoydu.

BEHİYE — Haklısınız. Bacağınız zedeli..

HALİL — Yoksa ben burada kalır mıydım?. Ankaradaki ler taştan, topraktan asker yaratmağa uğraşıyorlar. Böyle bir günde evde kalmak eski bir asker için ne kadar acı bilseniz..

BEHİYE — Hakkımız var. (*İçini çeker. Sükût.*) Gösterilen bu işi geri çevirmek elimden gelmiyecek. Bununla beraber, ya oğlum benim böyle işlerle uğraştığımı anlarsa?

HALİL — Orasını biliyorum, Behiye Hanım. Ankaradakiler de biliyorlar. Size bu mektubu yazan gök gözlü adam bana da bir mektup yazdı. O mektupta diyor ki:

(*Cebinden bir mektup çıkarır. Okumağa başlar.*)

“Halil, kardeşim; yaralısın, biliyorum. Fakat büyük işler için, yurt işleri için her Türkün candan çalışması lâzımdır. Kurtulması istenilen Türkiyedir. Oraca yapılacak işler için yardım et. Göndereceğimiz arkadaşların, işlerini çabuk bitirmeleri lâzımdır. Kaybedecek vaktimiz yok. Sonra, Çanakkalede vurulan ve kanını değerli bir surette topraklara içiren Miralay Rifat Bey benim mektep ve sıra arkadaşımıdır. Onun saygı değer karısını da tanırım. Onlar da beni tanırlar. Onların kanı çok temiz ve yüksektir. Behiye Hanımı bul. Saygılarımı söyle. Oğlunun arkamızdan yürüdüğünü biliyoruz. Her şeyden duyumumuz var. Bununla beraber yurdu kurtarma işinde oraca yapmak istediklerimize bu hal daha uygun gelebilir. Artık oraca ne yapmak gerekirse beraber düşünelim.”

(*Mektubu cebine yerleştirirken*) Görüyorsunuz ya Behiye Hanım! (*Sükût.*)

BEHİYE, (*İçini çeker, düşünür.*) — Oğlum tuttuğu yoldan geri dönmüyor. Ne yapalım bilmem ki..

HALİL — Orasını siz bilirsiniz.. Ben düşündüm, taşın-

dım.. Benim evimde kalsınlar diyeceğim, doğru olmayacak.. Benim evi gözetliyorlar.. Adımız Ankaralı çıkmış..

BEHİYE — Doğru... Çaresiz, buraya gelecekler.. Ne olursa olsun. Yeter ki yurt kurtulsun.

HALİL — Varolun, Behiye Hanım.. Zaten sizden bundan başka bir şey beklenemezdi.

BEHİYE — Nerede onlar?

HALİL — Şimdi onları getireceğim. (*Ayağa kalkar.*) Üç gündür benim evde kalıyorlar. Şimdilik allaharsmarladık.

BEHİYE — Hadi güle güle..

(*Behiye fondan çıkar. Halil kapıya doğru gider. Sonra bir şey hatırlamış gibi geri döner. Tekrar çıkmak üzeredir. İçeriye, sağdan, Faruk girer.*)

4 — Halil, Faruk, sonra Behiye

FARUK, (*Sert*) — Burada ne arıyorsunuz? (*Sükût. Bakışır.*)

HALİL — Ne aradığımı annenizden öğrenirsiniz.

(*Çıkar. Faruk kuşkuyla Halilin arkasından bakakalır. Behiye girer.*)

FARUK, (*Arkaya döner, annesini görür.*) — Anne, bu adam buraya niçin gelmiş?

BEHİYE — Hiç, seni görmek istiyordu...

FARUK — Ya!.. Peki neden bana bir şey söylemedi?

BEHİYE — Kimbilir?.. Sana söyleyeceklerini bana söylediği için olacak.

FARUK — Ne söyledi sana?

BEHİYE — Bazı şeyler...

FARUK — Benden gizli mi?

BEHİYE — Yok... Fakat böyle ne kadar tuhaflaştın?

FARUK — Anne, bırak şimdi bunları.. Bana söyle diyorum, bu adam niçin gelmiş buraya?

BEHİYE — Bir Türk bir Türkün evine gelmez mi yavrum?

FARUK — Sırasına göre.. Fakat bu adam gelmez, anne..

BEHİYE — Neden?

FARUK — Bana şimdi sebebini sorma bunun.. Gelemez, diyorum. Böyle dinle, yetişir. Bu adam hakkında türlü duyumlar var.. Mustafa Kemal'in adamı, diyorlar. Anladın mı? Buraca o, kuşkulu bir adamdır. Beni mahv mı edeceksin?.

BEHİYE — Benim kimseyi mahvedecek halim yok.

FARUK — Neden gelmiş öyleyse, söylesene?..

BEHİYE — Bir şey söyleyeceğim ama, darılmıyacaksın..

FARUK — Söylenecek ne var ki, anne? Mes'ele gayet acık: Vaktiyle seninle bu yolda her şeyi konuştuk. Her şeyi anlaştık. Bu adam Mustafa Kemalcidir. Yakında belki yakayı ele verecek. Onlar bir havadır tutturmuşlar.. Yalvarırım sana anne.. Senin de aklın erer. Bu yurdun döğüşmeğe, kuvvetli düşmanlarla savaş yapmağa artık gücü kaldı mı? Anadoluda yanmamış bir köy, sönmemiş bir ocak var mı? Baykuş yuvasına dönen bir yurdu büsbütün yıkmak doğru mu?

BEHİYE — Çok yanlış bir düşünce... Hiç bir Türk, en karanlık günlerinde bile, kurtulma ümidini elinden bırakmaz. Sonra, yurdu kurtarmak için kurulan her toplantıya yardım etmek Türkün atalarından kalma bir alışkanlıktır. Başkasının uşağı olmaktansa kahramanca ölmek daha iyidir, oğlum.

FARUK — Sen de mi bu düşüncedesin?

BEHİYE — Sınırın birinde bir oğlunu, diğerinde erkeğini vurgun veren her bağıryanık Türk anası benim gibi düşünür, yavrum.

FARUK — Desene sen de Mustafa Kemal'in palavralarına kanıyorsun...

BEHİYE — Mustafa Kemal adını ağzına böyle sık sık alma.. Onun parlak, mavi gözlerini ben yakından gördüm. O gözlerde her kalbe ümit veren bir ışıık parlar. Kemal, babanın da çok sevdiği bir kumandandır.

FARUK — Seninle biz ne hazine iki insanız anne. Sen ayrı yoldan, ben ayrı yoldan gidiyoruz. İki yabancı gibi birbirimizi anlayamıyoruz.

BEHİYE — Şaşıırıyorsun, değil mi oğlum; fakat benim içim yanıyor. Babanın cephede dökülen kanları henüz kurumadı. Kardeşinin göksüne saplanan hançer henüz kınına girmedir. İçi yanan bir Türk anası susamaz, yavrum.

FARUK, (Sinirli) — Sen beni çıldırtacaksın, anne.

BEHİYE — Ben seni tuttuğın yanlış yoldan çevirmek için çok uğraştım. Ne yapayım, dinlemiyorsun. Bütün genç zabitlerin Ankaraya kaçtıkları böyle bir günde sen, herhangi bir vâde kanıyorsun. Eski dostlara karşı utanıyorum senin bu halinden...

FARUK, (Sert) — Anne, beni kendinden öyle soğuttun ki canım eve uğramak bile istemiyor. Sonra ben de bu yurt için uğraşıyorum. Gece gündüz bu yurdu kurtarmak isteyenlerle çalışıyorum.

BEHİYE, (Alaycı) — Sen, yurdu kurtarmak isteyenlere karşı koyan Halifeciler yönündensin.

FARUK — Nafile anne.. Bu bahsi daha fazla uzatmak bir işe yaramıyacak! Bildiğin gibi yap. Yalnız bu adamın niçin geldiğini söyle.

Behiye, bir Türk anası, oğluna böyle bir şey söylemeğe mecbur değildir. (İçini çeker.) Fakat dinle, söyleyeceğim: Halil Bey yarın yan köylerden birine gidecekmiş. Senin atını isledi.

FARUK — Benden neden istememiş?

BEHİYE — Senin kendisini sevmediğini biliyormuş, kowulmaktan korkmuş.

FARUK — Peki sen ne cevap verdin?

BEHİYE — Huyunu bildiğim için (evet!) diyemedim. Kendisiyle bir görüşeyim, dedim.

FARUK — Doğru yapmışsın.. Bizim amaç düşmanları-

mızdan biri olduğu anlaşılan bir adamın benim atımın üstünde görünmesine dayanmam. Kimbilir ne iş için gidecek?..

BEHİYE, (*İçini çeker*) — Sen bilirsin, yavrum.
(*Sükût.*)

FARUK — Bir az sonra burada bir toplantı yapacağız. Kıza söyle de yan odayı hazırlasın. Buraya zabıt arkadaşlar gelecek. (*Saatine bakar.*) Ooo. Ben gitmeliyim. Kumandanı bekletmemeliyim.

BEHİYE — Kumandan da gelecek mi?

FARUK — Evet. Ben onu karşılamaya gidiyorum.
(*Çıkar.*)

(*Behiye, giden oğlunun arkasından baka kalır. Dalgın ve düşüncelidir. Kız girer.*)

5 — Önce kız, sonra Halil, Turgut, Aysin

KIZ — Anne, deminki adam geldi.

BEHİYE — Yanında kimse yok mu?

KIZ — Var: Bir genç adamla, bir güzel kız..

BEHİYE — Onları buraya al.

KIZ — Peki. (*Çıkmak üzere iken Behiye'nin sesi duyulur.*)

BEHİYE — Bana bak kızım; bu gelenlerin ikisi de bizde kalacaklar; fakat, bunların bizde kaldığını kimse bilmiyecek.

KIZ — Peki anneciğim.. Kimseye söylemem..

BEHİYE — Faruk bile duymıyacak.

KIZ — Peki anneciğim.

BEHİYE — Hadi yavrum, getir onları. (*Kız çıkar.*)

6 — Behiye, Halil, Turgut, Aysin

Kızın sesi — Buyurunuz.

BEHİYE, (*Kapıya doğru gider.*) — Buyurunuz yavrularım. Hoş geldiniz.

TURGUT — Eksik olmayınız.

HALİL, (*Takdim eder.*) — İşte anneniz Behiye Hanım.. (*Behiye*) İşte demin size getireceğimi söylediğim gençler: Aysin, Turgut.

BEHİYE — Teşekkür ederim, oturunuz çocuklarım.
(*Otururlar. Sükût.*)

HALİL — Farukun burada olduğunu bilmemiz daha iyi oldu. Ya o çıkmadan gelmiş olsaydı...

BEHİYE — Evet, iyi olmazdı. Demek işlerimiz iyi başladı, iyi bitecek...

HALİL — Umarım.. Faruk nereye gitti?

BEHİYE — Kumandanlığa..

TURGUT — Kumandanlık buraya uzak mı?

Yoo, çok yakın.. (*Sükût.*)

TURGUT — Miralay Rifat sevdiğimiz bir kumandandı. Onun alayında ben de çalıştım. Bana "Atak!" derdi. Bizi buraya gönderenler onun sanına uygun bir anneye kavuşacağımızı söylemişlerdi.

BEHİYE — Bunu söyleyenlerin gözünde küçük düşmeğe çalışacağım, çocuğum. Fakat öyle sanıyorum ki bizim evimiz, sizin için tehlikelidir.

AYSIN — Burada bizim için tehlikeli olmıyan neresi var ki...

BEHİYE — Orası öyle...

TURGUT — Tehlikeyi biliyoruz; bizim gibi, büyük işler için düşman ülkelerine girenler her tehlikeye göğüs germeğe alışkındır.

HALİL — Veya öyle olmağa mecburdurlar.

TURGUT — Evet..

BEHİYE, (*Turguda*) — Düşmandan kimi kastediyorsunuz?

TURGUT — Yurdu kurtarmak isteyenlere karşı koyan herkesi: Halifecileri, İngilizleri, Yunanları...

BEHİYE — Doğru, yavrum..

TURGUT — Sizin evi üstün tutmamızın bir çok sebepleri var..

AYSIN — Önce oğlunuzu kandırmağa uğraşacağız.

BEHİYE, (*Yüzünü buruşturur, başını sallar. Susar.*)

TURGUT — Anadolumuzun oğlunuza çok ihtiyacı var.

BEHİYE, (*İçini çeker.*) — Bu söyledikleriniz olmayacak sanırım.. Onu Ankaraya yollamak için çok uğraştım.. Fakat.. Olmadı.. (*Halili işaretle*) Halil Beyin bile buraya gelmesine çok içerledi...

HALİL — Yaa!..

BEHİYE — Evet!

HALİL — Nasıl kandırdınız?

BEHİYE — Atını istiyor, dedim.

HALİL — Ne iyi düşünmüşsünüz.

BEHİYE — Ne yaparsınız?.. (*Sükût.*) Ah ne olurdu? (*Turgutla Aysını göstererek*) Bunlar, benim çocuklarım olsaydı?..

AYSIN — Hiç şüphemiz olmasın.. Bu yurd için her tehlikeyi göze alan her Türk kadını bizim annemizdir.

TURGUT — Ben de sizin bir oğlunuz olacağım.

BEHİYE — Eksik olmayınız, yavrularım. (*Sükût.*)

TURGUT — Sizi böyle sıkıntılı işlere sokmak istemedik, fakat ne yapalım, bizi burada barındıracak en iyi yer gene burası...

BEHİYE — Anlıyorum.. Çektiğim sıkıntılar beni çok ağlatan yaptır. Oğlum Halifeci.. Halifecinin annesi de Halifeci olur; onun için buraya girip çıkanlar da kendiliğinden Halifeci sayılır.. Bunu demek istiyorsunuz, değil mi yavrum?

AYSIN — Oğlunuzun Halifeci olmasından sizin bir kabahatiniz olmadığını biliyoruz, anne...

BEHİYE — Teşekkür ederim, yavrum.. Fakat, ne de olsa,

kabahatin bir azı da bendedir. Küçüklüğünü Amerikan kolejlerinde geçirmesine engel olmadım.

TURGUT — Biz de sizin çocuklarınız sayıldıklarımıza göre ortada mesele kalmıyor demektir.

BEHİYE — Eksik olmayınız, yavrularım. Halifeci oğluma lâıyk bir anne olmadığımı size göstermek isterim. Bunun için her şeye katlanacağım.

HALİL — Artık bize müsaade, Behiye Hanım; bizim daha yapılacak işlerimiz var. Hattâ Aysını getirmeyecektim bile.. Onunla bir yere kadar gideceğiz. Fakat tanışasınız diye getirdim.

BEHİYE — Öyle mi?

HALİL — Evet. Siz, Turgutla konuşur, anlaşsınız.

BEHİYE — Siz bilirsiniz.. Bir azdan buraya Halifeci zabitlerden birkaçı gelecekmiş..

TURGUT — Bu daha iyi ya.. (*Aysına*) Haydi Aysin, siz gidiniz...

AYSIN, (*Behiye'nin elini öper.*) — Şimdilik allahısmarladık, anne..

BEHİYE — Haydi yavrum, güle güle.. Tanrı yardımcınız olsun..

HALİL — Allahısmarladık..

BEHİYE — Güle güle..

TURGUT, (*Onları kapıya kadar getirir.*) — Güle, güle.. (*Çıkarlar*)

7 — Behiye, Turgut

TURGUT — Otur şöyle anne.. Sana bir çok anlatacaklarım var.. (*Otururlar.*)

BEHİYE — Zavallı yavrucuklar..

TURGUT — Benim için mi?

BEHİYE — Hem senin için, hem onun için..

TURGUT — Beni hiç düşünmeyiniz.. Onun içinse doğru.. Zaten ben bu mesleğe girerken hayatımı bu yurd için adamıştım. Ya Aysın?.. Benimle bir genç kızın gelmesi lâzım olunca (Ben!) diye bağırdı..

BEHİYE — Bir tanıdığınız mı?.

TURGUT — Öyle gibi.. Çanakkalede emrinde çalıştığım kumandanımın kızı.. Babası orada vurgun düştü.. Beni çok severdi. Yaralandığı zaman yanında idim. Onu dizlerime yatırdım. Bana bir şeyler söylemek istiyordu. Son bir çalışma ile gözlerini açtı. Eğilmemi işaret etti. Eğildim, alnımdan öptü. Sonra güçlkle dedi ki: “Oğlum Turgud, dünyada yalnız bir kızım kaldı; eğer sağ kalırsan, onu, bir kardeşin gibi yanına al; yalnız bırakma! Hayatta yalnız kalmasın.. Eğer sevişirseniz evlenirsiniz..”

BEHİYE, (*İçini çeker.*) — Ah, bu savaş, ah, bu kan kusu.. Kaç yavruyu babasız, kaç anneyi oğulsuz, kocasız bıraktı.. Anadolu, baştan başa böyle, vurgunlarla doludur..

TURGUT — İşte Aysın, bunlardan biridir.

BEHİYE — Şimdi onunla evli misiniz?

TURGUT — Hayır, nişanlıyız.. Yurd, kan içinde, düşman elinde inlerken evlenmeği hatırmıza getiremedik.. Şimdilik biz onunla iki kardeş nişanlıyız.. Büyük savaştan sonra, yurd için şenlik yapılırken bizim de düğünümüz olacak..

BEHİYE — Tanrı sizinle olsun, yavrum..

TURGUT — Bu işlere karışmaması için çok yalvardım. “Yurd için babanı kaybettin, bir evden bir vurgun yetişir.” dedim; dinlemedi. “Ya sen, ölürsen, ben sensiz yaşayabilir miyim?.. dedi. Benim hayatımın hiç bir değeri olmadığına onu, boşu boşuna inandırmağa uğraştım. Kandıramadım.. Acı şeyler söyledi.. Artık bu vaziyet karşısında gelme diyemedim.. Çaresiz benimle beraber gelmesine boyun eğdim. Fakat onun hayatı benimkinden daha kıymetli ve onun omuzlarına yüklendiği iş benimkinden daha ağırdır.

BEHİYE — Zavallı yavrucuklar.. Sizi düşündükçe kendi oğlumun halinden büsbütün utanıyorum..

TURGUT — Niçin, anne? Faruk benim arkadaşım, onu tanırım..

BEHİYE — Ay, sen Faruku tanır mısın?

TURGUT — Elbette.. Atış mektebinde beraber çalışmıştık..

BEHİYE — Bu fena..

TURGUT — Bence hiç de öyle değil! Önce buraya geldiğimizi ona sezdirmemek lâzım.. Şayed burada olduğumuzu sezerse, başka bir çare bulmağa uğraşırız.

BEHİYE — Ne gibi bir çare?

TURGUT — Artık onu o zaman düşünürüz... Ne bileyim ben... Meselâ..

(*Kız girmiştir. Turgut sözünü keser.*)

KIZ — Anne zabıtlar geldi..

BEHİYE — Buraya al, kızım.. Fakat, biliyorsun ya, evde benden başka kimse yok ha..

KIZ — Peki, anneciğim..

(*Kız çıkar. Telaşla kalkarlar. Turgut sandalyenin üstünde kalpağını unutmuştur.*)

BEHİYE — Haydi yavrum, biz içeri girelim..

TURGUT — Onları dinlemek isterim..

BEHİYE — Orası kolay..

(*Fondan çıkarlar. Biraz sonra..*)

8 — Hayreddin, Fevzi, Kız.

KIZIN SESİ — Buyrun..

HAYREDDİN, (*Girerler.*) — Evde kim var kızım?

KIZ — Büyük annem.

HAYREDDİN — Peki..

(*Kız sandalyaları düzeltir ve çıkar. Fevzi kızın peşinden*

bakmaktadır. Hayreddin dört yanına göz gezdirirken kalpağı görür, eline alır.)

FEVZÎ — Çoktandır bu kızı görmüyordum, nereden çıkmış bu?

HAYREDDİN, *(Fevziyi dinlemiyormuş gibi)* — Ay, bu da ne?.

FEVZÎ, *(Döner, Hayreddinin elinde kalpağı görür. Eline alır, bakar.)* — Ne olacak, Kemalistlere ait bir kalpak..

HAYREDDİN, *(Gülerek)* — Kâfir Faruk, aynı zamanda Kemalist mi dersin?

FEVZÎ — Buna imkân var mı?

HAYREDDİN — Tabii yok.. Lâife ediyorum.. Fakat doğrusuya, ben bu eve kendi evimmiş gibi her zaman girip çıkarım, böyle bir kalpakla ilk karşılaşıyorum.

FEVZÎ — Kumandanın Faruğa büyük inancı var.. Sakın onu... *(Fevzi sözünü keser.)*

HAYREDDİN — Ankaraya yollamasın, diyeceksin ha, değil mi?

FEVZÎ — Kim bilir?. Bu günlerde aralarında su sızıyor. Adeta kumandanın Emir zabiti oldu.

HAYREDDİN — Ne olursa olsun, Faruk cesur bir çocuktur. Biraz da böyle şeyler hakkıdır.

FEVZÎ — Annesine cidden acıyorum. Kocasını ve büyük oğlunu kaybetmek onu bitirmiş. Şimdi elinde bir Faruk kaldı. O da ele avuca sığmıyor.

HAYREDDİN — Büyük ümitler besleyince, insan böyle olur.

FEVZÎ, *(Kalpağı başına geçirerek)* — Nasıl yakışıyor mu?

9 — Öncekiler, Behiye

BEHİYE, *(Girer. Fevzinin başında kalpağı görünce du-*

ralar.) — Uşak dediğiniz de bizimki gibi olmalı. İki saattir bu kalpağı arıyoruz. Burada ne işi var bunun?

(Fevzi ile Hayreddin ayağa kalkmışlardır.) Oturunuz çocuklarım, bizim abdal bir uşağımız var. Kalpağını demindenberi aşağıda arıyor.

HAYREDDİN — Zararı yok büyük anne.. Bu uşak kalpak giyinmeyi kimden öğrenmiş?

BEHİYE, *(Kalpağı götürürken mırıldanır.)* — Kimden olacak, büyüğünden... *(Çıkar.)*

10 — Hayreddin, Fevzi

HAYREDDİN, *(Güler)* — İlâhî büyük Hanım.. Doğrusuya, espri yapan kadınlara bayılırım.

FEVZÎ — Bu espriden ne anladım sanki?..

HAYREDDİN — Bir şey anlamadım ama, güzel kaçtı doğrusu...

FEVZÎ — O hâlde anlamadığın şeylere gülme.

11 — Öncekiler, Behiye

BEHİYE, *(Girer.)* — Bizim uşak.. *(Hayreddinle Fevzi ayağa kalkmışlardır.)* Oturunuz, yavrularım.. *(Oturlurlar.)* Evet, ne diyordum? Bizim uşak Kafkasyalıdır..

HAYREDDİN — Öyleyse Kemalistler kılıkclarını Kafkasyalılarından almışlar..

BEHİYE — Anlamadım, ne dediniz?

FEVZÎ — Sizin uşağın kalpağı Ankaralıların kalpaklarından...

BEHİYE — Öyle mi?

FEVZÎ — Sakın sizin uşak böyle birisi olmasın?.

BEHİYE — Beni kuşkulandırıyor sunuz, fakat hiç ummam.. O daha konuşmasını bile bilmiyor...

HAYREDDİN — Okuyup yazması var mı?

BEHİYE — Bilmem, sormadım..

FEVZİ — Çoktanberi sizin evde mi?

BEHİYE — Evet, çoktanberi..

FEVZİ — Şunu bir görebilir miyiz?

BEHİYE — Elbette.. Yalnız bir yere gönderdim. Geldiği zaman çağırırım da görürsünüz.. Benim Kemalistlere karşı büyük kinim vardır. Memleketin her tarafı yanmış, yıkılmış.. Tekrar bazı boş ümitler peşinde koşmak bu yıkık yurdu yeniden büsbütün yıkmak olmayacak mı? Bu yurd savaşla değil, ancak tatlılıkla kurtulabilir..

HAYREDDİN, (*Fevzye bakar.*) — Gördün mü?

FEVZİ, (*Behiyeye*) — Biz de öyle düşünüyoruz, büyük anne..

BEHİYE — Sınırların birinde kocamı, diğerinde oğlum kaybettim, yetişir. Artık Kemalistlerin boş ümitleri için kaybedecek bir şeyim kalmadı benim..

FEVZİ — Var olun, büyük anne.. Bizim de kalmadı..

BEHİYE, (*Dinler.*) — Geldiler galiba.. Bir ses duyar gibi oldum..

FEVZİ — Öyleyse karşılayalım.

(*Hayreddinle Fevzi çıkarlar. Turgut girer.*)

12 — Behiye, Turgut, sonra uşak

TURGUT, (*Fondan girer.*) — Kumandanları da mı geliyor?

BEHİYE — Evet, fakat sen çıkmasaydın?.. Şimdi gelirlen, hemen git!

TURGUT — Onları dinlemeliyim..

BEHİYE — Yan odada çalışacaklar..

TURGUT — Kalpak meselesini iyi idare ettin. Böyle bir uşağınız var mıydı?

BEHİYE — Elbette.. Olmasa başka bir şey bulur söyledim.. Haydi sen çık artık..

TURGUT — Peki..

(*Turgut çıkar, uşak girer.*)

AHMED — Buraya gelmemi söylemişsin büyük anne!

BEHİYE — Evet, sana bazı söyleyeceklerim var. Gel!

(*Birlikte fondan çıkarlar.*)

13 — Kumandan, Hayreddin, Fevzi, Kız.

Kızın sesi — Buyurunuz, efendim.

KUMANDAN — (*Girerler.*) Kızım, Farukun annesi burada değil mi?

KIZ — Buradalar efendim.

HAYREDDİN — Her halde içeri gitmiş olacaklar..

FEVZİ — İsterseniz çağırayım..

KUMANDAN (*Oturur.*) — İstemez. (*Kız çıkar.*) Elbette kendisi gelir. Faruku bir yere kadar göndermiştim; demek henüz gelmemiş.. Oturunuz..

HAYREDDİN — Evet, gelmemiş.. (*Otururlar.*)

FEVZİ — Annesi ondan şikâyetçi..

KUMANDAN — Neden ?

FEVZİ — Eve hiç uğramıyor diye!

KUMANDAN — Çocuğun eve uğrıyacak hali mi var?

HAYREDDİN — Çok yoruluyor zavallı..

14 — Öncekiler, Behiye, sonra Uşak.

BEHİYE (*Girer.*) — Genç kumandana hoş geldiniz demek lâzım mı ?

KUMANDAN (*Ayağa kalkarlar.*) — Teşekkür ederim..

BEHİYE (*Elini sıkar.*) — Oturunuz rica ederim. (*Otururlar.*) İşleriniz nasıl gidiyor, kumandan ?

KUMANDAN — Eh, oldukça iyi gidiyor..

BEHİYE — Tabii iyi gidecek.. Sizin gibi genç kafalardan çıkan düşünceler elbette iyi olur..

KUMANDAN — Bugün yine okşamanız yerinde..

BEHİYE — Bunları böyle anlamayınız kumandan. Hakikat böyle değil mi ?

KUMANDAN — Teşekkür ederim.. (*Sükût!..*)

BEHİYE (*Dışarıya seslenir.*) — Ahmed! Ahmed!..

AHMEDİN SESİ — Buradayım..

BEHİYE — Gel buraya..

(*Başında kalpak olduğu halde, Ahmed girer.*)

AHMED — Beni mi çağırdınız?

BEHİYE — Evet! Bize birer kahve pişir..

Ahmed (*Tavrında abdallık vardır. Fakat bunun yapmacık olduğu anlaşılır.*) — Pişireyim.. Şekerli mi?

HAYREDDİN (*Behiye*) — Uşağınız bu mu?

BEHİYE — Evet!

HAYREDDİN (*Fevziye bakar.*) — Tam Kemalistlere lâ-yık bir uşak !..

FEVZİ — Evet, tam..

AHMED (*Sırttır.*) — Kemal padişahımız mı?

KUMANDAN (*Gülümser.*) — Evet, sizin gibilerin padişahr!..

AHMED, (*Yine sırttır.*) — He.. he.. Desene yaşadık..

HEYREDDİN (*Fevziye*) — Zavallının galiba aklından zoru var?..

FEVZİ — Galiba...

BEHİYE — Haydi Ahmed, sen dediğimi yap!.

AHMED — Peki.. Bunlar tatlı dilli insanlar.. Ben de kahvelerini tatlı yapacağım..

(*Çıkar.*)

HAYREDDİN — Hayret, bu kalpağı da nereden ele geçirmiş ?..

BEHİYE — Bilmem ki...

15 — Öncekiler - Faruk

FARUK, (*Girer. Hepsini selâmlar.*) — Tünaydın doslar.

KUMANDAN — Gel bakalım, Faruk, nerede kaldın?

FARUK — Çok mu geciktim?

KUMANDAN — Yoo.. O kadar değil..

FARUK — Haberlerin hem iyi, hem de kötü olanları var.

KUMANDAN — Nedir onlar?

FARUK — Önce, İstanbul'dan yirmi beş zabıt daha Ankara'ya kaçmış.. Bunların içinde üç tane değerli kumandanlar varmış.. Sonra buraya Ankaradan bir erkekle, bir kadın gelmiş. Kim oldukları belli değil.. Neyse. İyi haberleri de içeride söylerim.. Şimdi haydin iş başına..

BEHİYE — Dur canım, burada birer kahve içeceğiz..

KUMANDAN — Farukun hakkı var, Behiye hanım.. (*Ayağa kalkarlar.*) Bırakınız da kahvelerimizi odada içelim.

BEHİYE — Siz bilirsiniz, Kumandan..

KUMANDAN — Baksanıza... Ankaralılar yiğit oluyor... İçimize kadar sokulmuşlar.

BEHİYE — Suyundan olacak, Kumandan..

KUMANDAN, (*Güler.*) — Evet, öyle olacak!

(*Behiyeden başka hepsi çıkarlar. Behiye arkalarından baka kalır. Pençereye gider. Düşünceli ve dalgındır. Biraz dışarıyı süzer. Sonra kapıya doğru giderek seslenir.*)

BEHİYE — Ahmed, kahveleri pişirince konuşma odasına getir!..

(PERDE İNER)

İKİNCİ PERDE

(Dekor ve sahne aynıdır.)

1 — Behiye - Aysin - Turgut

(Perde açıldığı vakit üçü birer koltuğa oturmuş görünürler. Turgut dalgındır; İçtiği sigarasından çıkan dumanları seyreder. Aysin elindeki kitabı karıştırır. Behiye örgüsünü örmektedir.)

BEHİYE — Ne düşünüyorsunuz, yavrularım?

Turgut — Ben mi, anne?

BEHİYE — Her ikiniz de:

AYSIN — Ben hiç bir şey düşünemiyorum. Hâdiseler o kadar karışık ki...

TURGUT — Sen mutlaka Ankarayı düşünüyorsun.

AYSIN — Ankarayı herkes düşünmelidir.

TURGUT — Evet, Ankarayı herkes düşünmelidir. Ah şuradan bir gidebilsek...

BEHİYE — İşlerinizi de bitiremediniz...

AYSIN — Benim işim bitmiş sayılabilir.

TURGUT — Benimki de öyle... Yalnız kafamı kurcalayan bir şey var..

AYSIN — Bir haber alamamak...

TURGUT — Bu o kadar önemli değil..

AYSIN — Başka ne olabilir?

TURGUT — Şu işaretleri hâlâ ortaya çıkaramadım.

BEHİYE — Onu da halledeceğiz. Yalnız ele bir ip ucu vermeden işlerinizi bitirmek lâzım. Ortalık bir az kötüleşir gibi oldu.

TURGUT — Bu işlerle uğraşanlar her tehlikeye göğüs germeği önceden göze almışlardır. Asıl benim korkum bu değil. (Ayağa kalkar.) her neyse.. Ben aşağı iniyorum. Akşam arka kapıyı açarken bir az ses çıkardı. Ne olur ne olmaz. Uyanık davranmak iyidir. Ben gidip onu biraz yağlıyayım.

AYSIN, (ayağa kalkar) — Ben de içeriye mektup yazmağa gidiyorum.

TURGUT — Söylediklerimi yazmağı unutma, Aysin..

(Çıkarlar. Behiye arkalarından bakar. Yine örgüsünü örер.)

2 — Behiye - Kız - Fevzi

KIZ, (girer.) — Fevzi Bey geldi.

BEHİYE — Gelsin. (Kız çıkar. Behiye sağa sola bakar)

FEVZİ, (girer.) — Günaydın anne, Faruk gelmedi mi?..

BEHİYE — Hayır!..

FEVZİ — Kumandan yolda bekliyor. Faruk gelince ona lütfen söyle! (S. İ.) e gelsin! orada buluşacağız.

BEHİYE — Bu da ne demek?

FEVZİ — O anlar. İşler biraz kötüleşiyor. Bilmem duyduunuz mu?

BEHİYE — Neyi?

FEVZİ — Ankaradan buraya bir genç kızla bir erkek gelmiş.

BEHİYE — Gelemez mi?

FEVZİ — Gelir amma: bunlar bazı sıyasal işlerle uğraşıyorlarmış.

BEHİYE — Yok canım ?

FEVZİ — Evet!

BEHİYE — Ne ile uğraşabilirler sanki ?

FEVZİ — Onların muhtelif işleri vardır. Kimi ordudaki zabitleri Ankaraya kaçırmağa çalışır. Kimi gizli plânları elde etmeğe uğraşır... Malûmya askerliğin bir çok ince tarafları

var. Neyse, kumandanı daha fazla bekletmiyeyim. Siz lütfen Faruğu yollarsınız.

BEHİYE — Gelir gelmez hemen (S. İ.) e gitmesini söylerim..

FEVZİ — Hattâ şimdiye kadar gelmesi lâzımdır: Nerede kaldı dersiniz?

BEHİYE — Bilmem ki yavrucuğum. Evde bulunduğu mu var! Üç günde, dört günde bir geliyor. Odasına kapanıyor. Haritalara bakıyor. Plânlar çiziyor. Yazılar yazıyor. Bazen bir çok kâğıd getiriyor. Onları sıkı sıkı saklıyor. Sizinle konuştuğumuz gibi şuracıkta tatlı konuşamıyoruz ki. Benim öğlum bana sizin kadar bile yakın değil.

FEVZİ — E, kolay değil.. Oğlunuzun vazifesi hepimizin kinden daha üstün. Sonra kumandanın en çok güvendiği zabıt Faruk'tur.

BEHİYE — Bir anne bundan memnun olmalı, değil mi?

FEVZİ — Tabii...

BEHİYE — İşte ben bu halden memnun olamıyorum.

FEVZİ — Neden ?

BEHİYE — Oğlunu sevmeyen anne, yoktur. Fakat... Haydi neyse çocuğum, sizi fazla bekletmek istemem. Sonra bir gün hepsini konuşuruz.

(Fevzi henüz çıkmağa vakit bulmadan Kumandan, Hayreddin, ve Turgut girerler. Behiye Turgudu yakalanmış görünce birden sararır.)

3 — Öncekiler. kumandan, Hayreddin, Turgut

KUMANDAN — Bonjur Behiye Hanım..

BEHİYE — Günaydın Kumandan.

KUMANDAN — Demin yolda Fevziyi bekliyorduk. Bu adamı sizin evin arka yanında tuhaf bir halde gördük! Yakaladık...

BEHİYE — Ne gibi tuhaf bir halde?

KUMANDAN — Gizli, gizli içeriye bakıyor, daha doğrusu eve kim girdi kim çıktı diye araştırıyordu; Yahut bize öyle geldi. (Hayreddine) değil mi Hayreddin?

HAYREDDİN — Evet, Kumandan!

KUMANDAN, (Behiye'yi süzerek) — Doğrusu şüphelendik. Arkadan onu yakalattım. Önce kaçmak istedi. Sonra yine durdu.

BEHİYE — Bak şunun yaptığı işe... Neyse, Kumandan, e, sonra?

KUMANDAN — Sonra yanıma getirttim. "Sen kimsin?" dedim. Sizin bağcınız mış?.. Kapıyı yağlıyormuş. Size sormak için buraya getirdim.

BEHİYE — Suçunu bağışlayınız, kumandan. Köylü ulusu ne de olsa bir az bilgisiz oluyor. Evet, demin kapının rezelerini yağlamak için göndermiştim. (Turguta) Mehmed Kumandanı şüphelendirecek ne yaptın?

TURGUT, (tabii) — Ben mi? ben Kumandana ne yapabilirim?... Atı hoşuma gitmişti de ona bakıyordum.

KUMANDAN — Peki niçin gizli, gizli bakıyordun?

TURGUT — Beni yakalatırsınız diye korktum.

KUMANDAN — Neden seni yakalatacakmışız?

TURGUT — Kim bilir? Belki aklınıza eser de... Sorma Bıyığın Ali öyle bir yerden bakarken zabıtlar onu yakalamışlar. Ve adama akıllı dövmüşler...

KUMANDAN — Niçin dövmüşler?

TURGUT — Casus sanmışlar.

KUMANDAN — Ulan avanak, sende casus kılığı var mı?

TURGUT — Yok amma, zabıtlar zorla benzetiyorlar.

KUMANDAN — Ne biliyorsun?

TURGUT — Sorma Bıyığın Ali çok dayak yemiş: Onda casus kılığı varmıydı sanki?

KUMANDAN — Haydi defol. Aklımın eremiyeceği işle-
re burnunu sokma.

BEHİYE — Haydi Mehmet git. (*Kumandana*) suçunu
bağışlayınız şunun!

KUMANDAN — Sizin eviniz olmasaydı, ve sizin gibi bir
şahit bulunmasaydı, Sorma Bıyığın Aliden daha çok dayak
yerdı bu adam. (*Fevzi ile Hayreddine*) Kim bu Sorma Bıyığın
Ali?

HAYREDDİN, (*Dudak büzüştür*) — Ben böyle bir isim
hatırlayamıyorum.

FEVZİ, (*aynı şekilde*) — Ben de!

BEHİYE, (*Lâfı değiştirmek için*) Oturmaz mısınız, ku-
mandan? Size birer kahve yaptırayım.

KUMANDAN — Öyle ya.. Artık oraya gitmeğe de lüzum
kalmadı. Burada konuşuruz. Faruk da buraya gelecekti. (*Be-
hiyeye*) teşekkür ederim. Lütfen elinizi biraz çabuk tutunuz.
(*Behiye çıkar.*)

4 — Kumandan, Hayreddin, Fevzi

KUMANDAN, (*Fevzi ile Hayreddine*) — Oturunuz. Eee..
Söyle bakalım Hayreddin onları gören var mı?

HAYREDDİN — Evet varmış. Fakat kim olduğunu he-
nüz öğrenemedim. Sonra bu maksatla gelip gelmediklerini de
bilmiyoruz.

KUMANDAN — Çoktan beri burada mı imişler?

HAYREDDİN — Üç dört günden beri burada imişler.

KUMANDAN, (*düşünceli*) — bir gün ele geçecekler her
halde; fakat bana kalırsa burada onlara yol gösteren, Ankara
ile anlaşılan biri var. Ne dersiniz?

HAYREDDİN — Tamamiyle sizin fikrinizdeyim ku-
mandan. Buranın yabancısı, ve burada kendisine bir yardım-
cı bulamayacak olan bir adamın burada ne işi var ?

FEVZİ — Ben de öyle düşünüyorum.

HAYREDDİN — Hattâ, ben....

FEVZİ, (*sözünü keserek*) — Müsaade edermisiniz bir şey
söyliyeyim? Ben, bu.... ada...

HAYREDDİN, (*anlamış gibi*) O... rica ederim. Yorulmaz
bir gayretle çalışan bir arkadaşımıza karşı....

FEVZİ — Hayır; öyle demek istemedim. Fakat demin
buradaki adamın yüzü bana o kadar yabancı gelmedi, onu ta-
nıdık bir zabite benzetir gibi oldum.

HAYREDDİN — Ben de öyle... fakat insan bir şeyden
kuşkulandımı artık kafasındaki uydurma fabrikası işlemeğe
başlar.... İnsan, insana benzemez mi?

KUMANDAN — Siz hiç merak etmeyiniz. Faruk gelince
her şeyi öğrenebiliriz: Tabii ondan kötü bir şey beklenemez.

HAYREDDİN — Faruk benim bunca yıllık arkadaşımıdır.
Onun içini dışını bilirim.

FEVZİ — Ben de öyle tanıyorum, iyi ve mert bir çocuk-
tur.

5 — Evvelkiler, Faruk.

KUMANDAN, (*Faruğun girdiğini görünce*) — Gel be
kuzum. Nerede kaldın?..

Faruk — Af buyurunuz kumandanım. Biraz zarurî olarak
geciktim.

KUMANDAN — Rivayetler doğru muymuş?..

FARUK — Doğru: bir kaç gün önce bir genç kızla bir
genç erkeğin buraya geldiği anlaşıyor. Yalnız niçin geldik-
leri ve nereye yerleştikleri pek belli değil:

KUMANDAN, (*Faruğa*) otursanıza!... yani bunların bu-
raya gizli vargılarla geldiklerine dair bir işaret var mı?

FARUK — Orası da belli değil. Fakat ben dehşetli şüp-
heleniyorum. Bu gelenlerin kim oldukları iyice anlaşılmalıdır.

KUMANDAN — Doğru söylüyorsunuz. Plânlarımız gizli kalmalıdır. Sonra bizim için pek kötü olur. (*Hayreddine*) siz Fevzi ile hemen gidiniz lâzım gelen şeyleri hazırlayınız. Ben de biraz sonra geleceğim. Beni bekleyiniz.

HAYREDDİN — Baş üstüne kumandanım.

FEVZİ — Baş üstüne kumandanım. (*Selâm verip çıkarlar.*)

6 — Kumandan, Faruk.

KUMANDAN — Bu gelenler hakkında başka bir bildiğin yok mu?

FARUK — Şimdilik hiç bir şey söyleyemeyeceğim, kumandanım.. Bir kaç gün sonra bazı şeyler elde etmemiz mümkün olacak;

KUMANDAN — Tabii... (*Oturur bir sigara yakar*) senden ve senin aileden bir küçük şüphe dahi büyük hata olur.

FARUK, (*dikkatle*) Sözlerinizden bir şey anlayamıyorum kumandanım.

KUMANDAN, (*gülmeğe uğraşarak*) — Yani nê bileyim ben, bazı tuhaf tesadüfler olur ki insan farkında olmaz. Onun gibi (*sıgarasını çeker*) geçenlerde burada Kemalistlere ait bir kalpak bulunmuş, sizin uşağımış.

FARUK — Evet, uşağımızın arasına buna benzer bir kalpak giydiğini hatırlıyorum.

KUMANDAN — Bu gün de evinizin önünde bekliyordum. Niyetim buraya gelmek değildi. Birden evinizin arka tarafında bir karaltı gördüm. Bu karaltı oralarda bir şeyle meşgul oluyor, arasına da eve girip çıkanlara dikkat ediyordu. Doğrusu ya şüphelendim. Buraya gelmeğe onun kim olduğunu anlamağa karar verdim.

FARUK, (*merakla*) — Kimmiş o?..

KUMANDAN — Benim geldiğimi görünce tuhaf bir eve-me ile kaçmak istedi. Durmasını işaret ettim. “Sen kimsin” diye sorunca biraz karışık ve kaygılı cevap verdi.

FARUK, (*heyecanlı*) — Kimmiş o?..

KUMANDAN — Neticede buraya getirdik. Annenin yanında tekrar aynı şeyleri sorduk, annen de onu tasdik etti: Sizin bir köylünüzmüş.

FARUK — Bunda o kadar merak edecek bir şey bulamıyorum; kumandanım. Biz buralıyız elbette bir çok köylülerle ilişkilerimiz olacak.

KUMANDAN — Sözlerimi yanlış anlama. Biliyorsun ki burada en çok güvendiğim ve en çok inandığım biri varsa o da sensin. Sonra senin babanın nasıl bir kahraman olduğunu da bilirim. Lâkin bu adamı Hayreddin ile Fevzi de birine, daha doğrusu eskiden tanıdıkları bir zabite benzetmişler.

FARUK, (*heyecanlı*) — Tabii ruya görmüyorum: siz söylüyorsunuz, ben de bunları dinliyorum: Değil mi kumandanım?..

KUMANDAN — İşte bütün bu şeyler üzerine göz dikmeni dilerim, şüphesiz anneniz yalan söyleyecek bir kadın değil. Hakikaten de köylünüzdür; fakat olur ki bu köylü satılmış bir adamdır.

FARUK, (*düşünceli*) — Hakınız var kumandanım.

KUMANDAN — Bu köylüyü herhalde bir de sen gör. Buraya hangi vargı ile geldiğini nenin nesi olduğunu iyice öğren.. Sakın böyle bir kuşumuz olduğundan annenize bir şey sezdirmeyin.... Saygısızlık olur. (*Sükût*) neyse.. haydi ben de gidiyorum. Seni akşama aynı yerde beklerim.

(*Çıkmak üzeredir, Behiye girer.*)

7 — Öncekiler - Behiye - Kız

BEHİYE — Bir kahvemizi de içmeden mi gideceksiniz?

(Hayreddinle Fevzinin yokluğunu görür) A... Hayreddinle Fevzi gittiler mi?

KUMANDAN — Çok mühim bir iş için onları bir yere kadar göndermek lâzım geldi.

BEHİYE — Af buyurunuz, kumandan, suç bizde oldu; ayıptır söylemesi, evde şeker kalmamıştı, şeker aldırıp kahve pişirinceye kadar geciktik. Vallahi utandım doğrusu...

KUMANDAN — Rica ederim, Zannederim kahvenizi ilk içmiyoruz. Hattâ ben bile içmiyecektim, fakat zahmet ettiğimizi düşünerek biraz daha kalmağa razı oldum.

BEHİYE — Teşekkür ederim. (Kumandan kızın getirdiği kahvelerden birini alır.)

KUMANDAN — Faruk şu kahvelerden birini de sen içsene ?...

FARUK, (dalgın) — Başkasına gelen kahveyi içmek doğru mu kumandanım.

KUMANDAN — Doğru değil!... Fakat onlar da gaye ve meslek arkadaşların olduklarına göre ortada doğru olmayan bir şey kalmıyor. (Kahveleri içmeğe başlarlar.)

FARUK — Öyledir kumandanım. Annemin kahvesi tatlı da olur.

BEHİYE — Evde oturup kahvelerimi sık, sık içtiğine göre söz söylemek hakkındır, yavrum.

KUMANDAN, (gülümseyerek) — Bununla Faruğa sitem ediyorsunuz değil mi?

BEHİYE — Vallahi oğlumu öyle yoruyorsunuz ki bir evde olmamıza rağmen pek görüşemiyoruz.

FARUK — Annemin hakkı var, eve hiç uğramıyorum; desem yalan olmaz.

KUMANDAN — Yurd işleri ortaya çıkınca ev biraz geri bırakılır. Neyse... bana müsaade Behiye Hanım.

BEHİYE — Gülegüle Kumandan. Sık, sık gelmeniz bize şan bağırlıyor..

KUMANDAN — Şimdilik Allaha ısmarladık.

BEHİYE — Gülegüle.. (El sıkışırlar, Kumandan, Faruk çıkar) Kızım gel fincanları al.

(Faruk kumandanı yolcu etmeğe çıkmıştır. Behiye bir müddet sahnede yalnızdır. Kız gider fincanları toplar ve çıkar.)

8 — Behiye - Faruk

FARUK, (annesinin yanına gelerek) — Sana bir şey sor-mak istiyorum anne.

BEHİYE — Ne gibi, yavrum?..

FARUK — Bu evde neler oluyor?..

BEHİYE — Neler mi oluyor?. Evde ne olur, yavrum?.

FARUK — Anne bu evde..?..

BEHİYE — Ne oluyorsun kuzum? Söylesene ne var?

FARUK — Ben bunu sana sormak istiyorum.

BEHİYE — Bana soracak bir şey var mı?

FARUK — Öyle anlıyorum ki bir takım gizli, nasıl söy-liyeyim, tuhaf hâdiseler karşısında bulunuyormuşum gibi, bu-gün kaygılıyım..

BEHİYE — Bunların hepsi senin kuruntun, yavrum.

FARUK — Yalnız benim kuruntum olsaydı....

BEHİYE — Demek başkaları da var.. Bu sizin halifeciler de amma müesvis insanlar; ha...

FARUK — Sen beni çıldırtacaksın, anne... Ne oluyor?.. bu evde ne var?.. Kendi evimde kendimi tehlikede zannediyorum. Bir içime doğuş sanki bir felâket içinde bulunduğumu anlatıyor. Demin kumandan da, arkadaşlar da şüphelenmişler.. Bu evde bir türlü sezilmeyen bir şeyler var; bir takım gölge-ler.

BEHİYE — Bunların hepsi senin kuruntun dedim, ya..

FARUK — Değil anne? Değil.. Bana doğruyu söyle... Yoksa beni günaha sokacaksın...

BEHİYE — Ağzından çıkan sözleri kulakların duymuyor galiba.. Yaralı ve yaşlı bir annenin oğlu olduğunu unuttun...

FARUK — Sen beni çıldırtacaksın, anne.. Bütün işlerime engel oluyorsun. Kumandana köylü diye yutturduğun adam kim?.. Bu evde kimler var? Bana cevap ver. Beni de onlar gibi, budala yerine koyamazsın. Kumandanın gözünden düşüyorum. Buna da sebep sensin.. Karşıma bir heykel gibi dikildin. (Sükût) Deminki köylüyü ben de görmek istiyorum. Söyle buraya gelsin..

BEHİYE — Gitti..

FARUK, (heyecanla ve sert) — Anne kim onlar diyorun sana?.. Bana doğruyu söyle, bu evde kim var?

BEHİYE, (kalkarak) — Böyle saçma sorgulara cevap vermenin ne kadar güç olduğunu bilmiyorsun galiba... Kimse-ler yok.. (Yavaş adımlarla gitmeğe hazırlanır. Faruk büsbütün sinirlenir. Annesinin omuzundan tutar sarsar.)

FARUK — Dur gitme. Otur şuraya.. Bana bütün olup bitenleri bildirmezsen bir yere adım atamazsın...

BEHİYE — Budala....

FARUK — Budala, öyle mi?. Bu evin bugün içini dışını altüst edeceğim. (Kendi kendine söyler gibi) kız nerde?.. (kaprıya doğru gider.) Gülsen, Gülsen.. (dışardan Gülsenin sesi.. "buradayım")

9 — Öncekiler — Gülsen

GÜLSEN, (girer.) — Beni mi çağırdınız?..

FARUK — Gel buraya hepsini söyle bana.. Bu evde kimler var?..

GÜLSEN, (Behiyenin güzlerine bakar) — Bilmem, kimler var..

FARUK — Sen de mi susuyorsun... Sen de mi kandırıldın?.. Sizin hepinizi mahvedeceğim. (Dolaşmaktadır. Aysin girer.)

10 Öncekiler Aysin

AYSIN, (girer.) — Bu ne sinir, bu ne heyecan böyle?..

FARUK, (Aysin'ı görünce afallar, sendeler) — Ay... Siz-misiniz?..

AYSIN — Evet, benim. Hayret mi ettiniz?..

FARUK — Hayret ettim ya... Nereden çıktınız? Bu ne geliş? Nereden geliyorsunuz?

AYSIN — Ankaradan...

FARUK — Ankara'dan mı?..

AYSIN — Evet..

FARUK — Ankaradan öyle mi, Ankaradan?..

AYSIN — Evet, dedim ya..

FARUK — Bu ne cüret?. Bu ne cesaret!?! Benim evime Ankaradan geliyorsunuz, öyle mi?..

AYSIN — Misafirsevenliğinizi biliyordum. Sizden başka burada güvençli bir tanıdık yoktu, bizi mazur görünüz, sizi bir kaç gün daha rahatsız edeceğiz.

FARUK — Ay siz, benim halifeci olduğumu bilmiyor musunuz?..

AYSIN — Biliyorum..

FARUK — Kendinizin?..

AYSIN — Kendimin de Ankaralı olduğumu biliyorum.

FARUK — O halde bir düşman, bir düşmanın evine nasıl gelir?..

AYSIN — Şaşdınız değil mi?

FARUK — Şaşmak hakkım değil mi?..

AYSIN — Öyle.. (Sükût).

FARUK — Peki, ne maksatla geldiğinizi sorabilir miyim?

AYSIN — Şüphesiz sorabilirsiniz: siz Türkiye'yi çok seven bir cesur kumandanın oğlusunuz.. Sizi de Ankaramıza getirmek, sizi de Ankaralı yapmak için geldik.

FARUK — Ya...?..

AYSIN — Evet!..

FARUK — Öyle sanıyorum ki, İstanbul'da benim sevgi - mi kabul etmiyen Aysın Hanım, boş yere zahmet etmiş olacaklar.

AYSIN — Gönül işleri başka, yurd işleri yine başka...

FARUK — Benden gönlünü esirgeyen Ankarasını esirgemez mi?..

AYSIN — Esirgemez.. (sükût)

FARUK, (annesinin yanına gider.) — Nihayet bana yapağın bumu idi, anne?..

BEHİYE — Sana ne yaptım, yavrum?..

FARUK, (Aysını göstererek) — Benim sevgimi reddeden bir kızı evime aldınız. Onun beni tahkir etmesine göz yumuyorsunuz. (Sükût) demin Aysın Hanım bir söz söylediler: "yurd işleri başka, gönül işleri yine başka" çok doğru bir söz. Bu kadar yılmaz bir cesaretle evime gelen ve vaktiyle sevgimi bir paçavra gibi yüzüme fırlatan bir kadından intikam almak da hoş olacak.. Bu neye benzer biliyor musunuz?..

BEHİYE — Neye benzer?..

FARUK — Kendi ayağıyla tuzağa düşmüş bir tilkinin zavallı haline...

BEHİYE — Benim oğlum evindeki misafirine böyle bir tuzak hazırlıyamaz...

FARUK — Bugün anlıyorum ki artık ben senin oğlun da değilim, benim amaçlarıma gelecekteki isteklerime yükselme

duygularıma perde çeken bir anne için kalbimde yer olamaz. (Hiddetle telefona koşar.)

BEHİYE, (engel olmak ister.) — Oğlum çıldırıyor musun?

FARUK, (annesini iter) — Bırak beni... (telefona koşar:) Allo.. Allo....

11 — Öncekiler - Turgut

TURGUT, süratle içeri girer. Elindeki tabanca ile arkadan Faruğu dürter) biraz yavaş ol arkadaş..

FARUK, (arkaya dönünce Turgutu görür, telefon elinde kalır. Müstehzi) — Ya.. siz de mi buradasınız?..

TURGUT — Telefonu bırak da biraz konuşalım.. (Behiye'ye:) Oğlunuzun sizden esirgediklerini göğsümüzün içinde bulabilirsiniz anne.. Bugün size anne derken doyulmaz bir öğünme ve sevinç duyuyorum: Sizin varlığınızla öğünmeyen bu adamın yerinde olmadığımı üzülürken size daha çok yakınlaştığımı anlıyorum...

BEHİYE, (yaşlı gözlerle) — Teşekkür ederim yavrum..

TURGUT, (Elile Behiye'nin arkasını okşar) — Haydi anne sen kendini hiç üzme: oğlunuzla bizi biraz yalnız bırakınız..

(Behiye hiç bir şey söylemeden sessiz, sessiz ağlıyarak çıkar.)

TURGUT, (Kıza) — Haydi kızım sen de çık: (kız da çıkar.)

12 — TURGUT - AYSIN - FARUK

TURGUT — Bu anne bu kadar üzüntüye lâyık değildir.

FARUK, (sert) — Tavsiyenize ihtiyacım yok..

TURGUT — Sizin olmayabilir fakat bizim tavsiye etmeğe ihtiyacımız var. (Sükût)

FARUK — Ne istediğinizi lütfen söylemişsiniz?..

TURGUT — Acele etme.. Hepsini söyleyeceğim.. Sizi kuşkulandıran deminki köylü benim.. (Koltuğa oturur.)

FARUK — Buraya gelişinizden anlamak güç değildi. Fakat niçin bizim evi üstün tuttunuz?..

TURGUT — Gayet basit: (tabancasını cebine koyar) sizin ev bizim için tehlikesi az olan bir evdi.

FARUK — İşte bunda yanılıyorsunuz..

TURGUT — Katiyen.. Biz sizin gibi palavracı değiliz.. Her şeyimizi önceden düşünür, önceden ölçeriz. İlk önce şunu sorayım: Bizimle beraber misiniz?..

FARUK — Ne gibi?..

TURGUT — Ne gibi olacak. Yurdu kurtarma işlerinde bizimle beraber çalışacak mısın?..

FARUK — Sen de önce bana şunu söyle: Aysın Hanımla evlendiniz mi?..

TURGUT — Hayır... Yurt kurtulup büyük şenlik yapılırken bizim de düğünümüz olacak..

FARUK — Buna, sizde başınızdaki adamlar gibi inanıyor musunuz?..

TURGUT — Sizin inanmadığınızdan daha katî ve daha emin olarak...

FARUK, (Sükût... Faruk acı acı güler) — Size acımdan başka elimden bir şey gelmiyor. Fakat ne yapayım ki vazifeyi yapmak mecburiyetindeyim.

TURGUT — Yapacağımız vazife nedir?..

FARUK — Sizi birer köpek gibi kurşuna dizdireceğim..

TURGUT, (Tabancasına sarılır) — Sözüğü geri al.. Yoksa bir kurşunda beynini şimdi parçalarım.

FARUK — Yapamıyacağın şeyi ağzına alma..

TURGUT — Öylemi sanıyorsun al öyleyse... (çekmeğe

henüz vakit bulamamıştır. Aysın araya atılır. Turgudun ellerini tutar, Faruğa siper olur.)

AYSIN — Ne yapıyorsun Turgut?..

TURGUT — Çekil Aysın!..

AYSIN — Çıldırdım mı sen?.. Buraya ne maksatla geldiğimizi unutuyor musun?..

TURGUT — Hakkın var Aysın.. (Faruğa sert) dua et ki Aysın vardı..

FARUK — Sen kendi başına gelecek iş için dua et... (telefona gider.)

TURGUT — Biraz daha sabırlı ol arkadaş (Faruğu kolumundan tutar.) Bu telefonu elinden bırak..

FARUK — Neden ?..

TURGUT — Neden olacak telefon edemezsin...

FARUK — Öyle mi sanıyorsun?

TURGUT, (Cebinden bir takım kâğıtlar çıkarır.) — Öyle sanıyorum. (kâğıtları masanın üzerine fırlatır.) Bunlar sizin en gizli plânlarınız değil mi? Bunları bize satan adam bizi ele verebilir mi?..

FARUK, (hayretten dona kalır. Büyüyen gözlerle kâğıda bakar.) — Bunlar?..

TURGUT — Bunları bize siz sattınız.. Onun için telefon edemezsiniz..

FARUK, (kâğıdlara sarılır) — Verin bunları bana?..

TURGUT — Al.. Fakat telefonu elinden bırak.. Çünkü bunların suretleri şimdi Ankaradadır.

FARUK — Ankara'da mı?..

TURGUT — Evet.. Ankarada...

FARUK — Oraya bunları nasıl gönderdiniz ?..

TURGUT — Orasını sorma artık.. Yalnız bil ki Ankara Türkiyenin kalbi, Türkiyenin dimağıdır. Yurdun her tarafındaki gizlilikleri duyması lâzımdır. Bunları siz sattınız bize..

FARUK — Ben satmadım, bunları!..

TURGUT — Zararı yok.. Biz öyle telakki ediyoruz. Üç

gün kadar daha burada, evinizde misafirliğimiz kaldı, eğer biz üç gün sonra Ankarada bulunmazsak... Anlıyorsunuz değil mi?...

FARUK, (elleriyle saçını yolar.) — Ben mahvolmuşum..

TURGUT — Henüz değil.. İşlerimizi görmek için biraz bize yardım ederseniz yani bizim dönmemizi kolaylaştırırsanız herşey halledilir. (Aysına) Haydi Aysın biz çıkalım. (Turgutla Aysın çıkarlar.)

(Faruk bir müddet gidenlerin arkasından baka kalır. Şaşkın ve perişandır. Ne yapacağını, neye karar vereceğini kestiremez. Endişeli adımlarla yavaş, yavaş dolaşmağa başlar. Durur. Plânları karıştırır. Aklına bir şey gelmiş gibi sağa, sola bakınır, sonra birden telefona koşar. Elini uzatır. Gene durur, biraz daha duralar. Sonra gene telefona koşar.)

FARUK, (Telefona) — Allo.. Allo.. Neresi... Kumandanlık mı?.. (süratle telefonu kapar.) Eyvah, ben mahvolmuşum.. (Bir koltuğa yığılır.)

PERDE İNER

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Dekor ve sahne aynıdır. Perde açıldığı zaman Farukun başını kitaba dikmiş okuduğu görülür, yüzünü kitap kapamaktadır; ceketsizdir; biraz böyle durur. Behiye girer.. Oğlunun haline bakarak masasının altındaki mektup sepetinden bir şeyler arar. Bulamaz. Sükût...)

1 — Faruk - Behiye

BEHİYE, (kendi kendine söylenir) — İki saattir arıyorum, bir türlü bulamadım. (Faruk sesini çıkarmaz. Sükût)..

BEHİYE — Acaba birisi almış olmasın?..

(Faruk gene sesini çıkarmaz. Sükût) (Behiye oğluna bakar durur.)

BEHİYE, (Faruğa) — Sen görmedin mi?..

FARUK, (Başını kitaptan ayırmadan, soğuk) — Neyi?..

BEHİYE — Yengenden gelen mektubu...

FARUK, (Aynı şekilde) — Görmedim.. (Sükût, Behiye dolaşır, durur.)

BEHİYE, (Faruğa) — Sen ne okuyorsun?..

FARUK, (kitabını kapar içini çekerek doğrulur.) — Şu garip hayat hakkında felesoflardan birinin yazdıklarını!..

BEHİYE — Tam okunacak şeyi bulmuşun...

FARUK, (içini çeker kollarını bitkin bir halde uzatır.) — Ne yapalım? (sükût...) İnsana annesi bile en büyük fenalığı yaptıktan sonra, hayat hakkında yazılmış yazıları okumaktan başka yapılacak iş kalmıyor ki....

BEHİYE — Ben sna bir fenalık yapmadım.

FARUK, (*duralar. İçini çeker*) — Bir de gel onu bana sor... Bir nefer kadar bile kumandanlık gözündə değerim kalmadı.. (*Sükût.*) Daha açık söyleyeyim mi? Benden şüpheleniyorlar. Beni takip ediyorlar...

BEHİYE — Kabahat senin...

FARUK, (*İçli*) — Kabahat benim öyle mi?.. Kabahat benim.. Her zaman başıma vurduğın bu sözün anlamını bilmiyorsun galiba... (*Sükût.*) Kabahat benim.. Fakat dua et ki bugün içimde hayattan, anneden, sevgiden ve her şeyden bir tikslenme var... Yooksa....

BEHİYE — Yoksa başka işler yapardın değil mi oğlum?

FARUK, (*İçli ve sert*) — Evet. Başka işler yapardım.. Maamafih en sonunda gene bunu yapacağım... Kafamın içinde öyle buhranlar var ki... Bazı öyle zamanlarım oluyor ki.. İçimde durmadan çırpınan bu ağrıyı elimle söküp atmak isteyorum.

BEHİYE — Sen çıldırmışsın....

FARUK — Gene henüz değil... (*Başını sallar içini çeker*) gene seni öldürmeğe kalkacak kadar değil... Oysam ki benli - ğimi sarsan bu iç sıkıntısını yoketmek için en kestirme yol bu olurdu. Bırak, söyletme beni gene?.. Yoksa senin ve senin gibilerin lojikiyle bana deli derler. (*Çıkar.*)

(*Behiye cevap vermez. Dik, dik oğlunun arkasından baka kalır. Dalgın ve düşüncelidir. Halil girer.*)

2 — Behiye - Halil

HALİL, (*girerek*) — Burdamısınız Behiye Hanım?...

BEHİYE, (*silkinir*) — Oooo, sizmisiniz Halil Bey?.

HALİL, (*telâşlı*) — Turgut nerde?..

BEHİYE — Ne yapacaksın?..

HALİL — Aysın yakalandı...

BEHİYE — . . ? . . (*Behiye birden şaşırır. Duralar. Halilin gözlerine bakar.*)

HALİL — Zaten çoktan beri takip ediliyormuş. Bugün Kumandanlığa çağırılmışlar.. Ben evde yoktum; önce gitmemek istemiş, sonra bu hareketin büsbütün kuşku uyandıracağını düşünerek gitmiş. Öyle sanıyorum ki bir daha oradan kurtulamıyacak..

BEHİYE, (*Kederli*) — Yazık.. Ne ihtiyatsızlık.. Bütün yaptıklarımızı bir anda mahvetmek. Oldu mu bu ya?...

HALİL — Turgut nerde ?.

BEHİYE — Gitği yerden henüz gelmedi!..

HALİL — Onun olsun yakalanmaması lâzım.

BEHİYE, (*üzüntülü*) — Neye yarar? Öyle sanıyorum ki o, Aysını bırakıp bir yere adım atmaz..

HALİL — Ne söylüyorsunuz Behiye Hanım. Bütün yaptıklarımız ortaya çıkar ve yalnız bununla da kalmaz işe en yayışlı bir zabitimizi de kaybetmiş oluruz. Onu mutlaka kaçırmalıyız. Yurd işlerinde her acıya katlanmak lâzımdır. Ben kaçmak için her şeyi hazırladım.

BEHİYE — Öyledir, fakat... (*Behiye henüz sözünü bitirememiştir. Faruk girer.*)

3 — Öncekiler - Faruk

FARUK, (*ceketini giyerek girer.*) — Oooo... Maşallah.. Yüksek varlığınızla çoktan beri görüşemiyorduk. Nereden çıktınız böyle?. Ha.. gene çevrilecek bir dolabınız mı var?.. Siz meğer ne yiğit ne ülkücü insanlarmışsınız... Sizi beğenmemek elimden gelmiyor doğrusu.. (*sükût.*) Söyleseniz a kuzum, gene çok değerli bir iş için mi geldiniz?..

HALİL, (*sakin*) — Evet..

FARUK, (*alaycı*) — Söyleyiniz elimden gelen bir iş mi?.. Size bir yardımım dokunabilir mi?..

BEHİYE — Kendine gel Faruk...

FARUK — Hakkın var anne... Her ne kadar sana "ana" demek doğru değilse de.. ne yaparsın?.. Bunca yıldır seni hep bu kelime ile çağırdım. Alışkanlık kötü şey..

BEHİYE — Kendine gel, diyorum sana....

FARUK — Kızmayın canım.. Misafirinizi kovmadım?..

BEHİYE — Kovmağa hakkın yok zaten....

FARUK — Öyle mi sanıyorsun?... (*hiddetli*) bugün bu evde benim sözüm geçer... Şimdiye kadar yapılan bütün maskaralıklara göz yumdum. Artık bundan sonra....

BEHİYE — Faruk...

FARUK, (*bağırarak*) — Çıksın bu adam evimden.. Yoksa elimden bir cinayet çıkacak!..

BEHİYE — Faruk...

FARUK, (*Halile*) — Ne duruyorsunuz?.. Çıkın diyorum size?.. (*Halilin üzerine yürür, Behiye aralarına girer.*)

BEHİYE — Buna hakkın yok Faruk..

FARUK — Çekil diyorum sana.. (*Annesini kolundan iter.*) Beni alçak yaptın, beni şerefsiz yaptın, beni bütün âmirlerime karşı şahsiyetsiz yaptın... Bu kadarı yetişir, bir de elim ana kanı bulaştırma...

BEHİYE — Zaten bir bu eksikti; haydi bunu da yap görelim seni: Kanıma elini bulaştır yavrum, yoksa ben ellerimi senin kanına bulaştırabilirim..

HALİL, (*Faruğa*) — Bu zavallı anneyi bu kadar üzmemek doğru mu?..

FARUK, (*şiddetli*) — Çıkınız diyorum size.. Çıkınız.. Yoksa şimdi ikinizi de parça parça ederim. Zaten bütün suurumu kaybediyorum, şimdi elimden Heredot tarihinin bile yazmadığı bir cinayet çıkabilir, yoksa şimdi ben her şeye muktedir olacağım.. Çıkınız!..

HALİL, (*soğuk kanlı*) — Görüyorum ki karşı konulacak bir halde değilsiniz.. İşte gidiyorum.. (*Sert çıkar.*) (*sükût*).

4 — Behiye - Faruk

(*Faruk Halilin arkasından bakakalır. Sonra ağlar gibi annesinin yanına gelir.*)

FARUK — Ben senin oğlun değil miyim?.. (*Hıçkırarak bir koltuğa düşer. Başını ellerinin arasına alır. Ağlar.*)

BEHİYE — Bir annenin hakkı her şeyden büyüktür, yavrum; Fakat bugün sana "yavrum" demeğe dilim varmıyor..

FARUK, (*hiddetinden ağlayarak*) — Daha ne istiyorsun benden, anne?.. Bana bütün yaptıkların yetişmedi mi?.. Evime amaç düşmanlarımı aldın.. Onlara, bana güvenilerek bırakılan plânları verdin.. Onlara, işlerimizin en gizli köşelerini gösterdin.. Beni bir alçak yerine koydun... Kumandan benden şüpheleniyor, arkadaşlar benden şüpheleniyor: Herkes benden şüpheleniyor. Bana kimse inanmıyor artık. Benden daha ne istiyorsun?..

BEHİYE — Bir anne kalbi dünyanın en acıyan ve en esirgeyen bir kalbidir; fakat bütün bu saydıklarını daha önce sen yaptın... Babanın şaniyle uygun olmayan bir işe giriştin.. Cep hede bu yurd için can veren kardeşinin ruhunu incittin.. İnsan, dünyada lâıyk olduğu mevkii bulur yavrum... Sen de buldun... Sana yakışan bu değildi. Sana düşen vazife yurdu mahvetmek istiyenlerle çalışmak değildi. Senin onlarla birlik olmadan, senin onlarla yurdu batırmak işlerinde buluşmaktan sıkılıyorum. Yurdu kurtarmak için uğraşanların yüzlerine bakamıyacak kadar sıkılıyorum. Bizim yıllardanberi asker ailemizin şanına uygun olmıyan hallere tahammül edemem... İşte bu acıyan anne kalbi yalnız bu noktada, dünyanın en sert, en katı bir kalbi oluyor.

FARUK, (*ağlar*) — Sus artık.. Karşıma sen neden çıktın benim??...

BEHİYE — Karşıma ben çıkmadım, yavrum, yurd çıktı. Kurtulmak isteyen ve kurtulması lâzım gelen ve hepimize "ANA" olan Türkiye çıktı. (*Sükût*) şimdi yeni bir vazife kar-

sırsındasın, yavrum. Senden son bir dileğim daha var; bunu da yapacaksın....

FARUK, (*doğrularak*) — Bir dileğin daha mı var?..

BEHİYE, (*sükûnetle*) — Evet, son bir dileğim daha var..

FARUK — Dinleyorum...

BEHİYE — Gidip Aysın'ı kurtaracaksın...

FARUK — Ben mi?...

BEHİYE — Evet...

FARUK — Ne olmuş Aysına?..

BEHİYE — Kumandanınız onu yakalatmış.. Oysa ki yalanlanmaması lâzım. Bu hem senin, hem benim, yurdu kurtaracaklar için lâzım..

FARUK, (*ayağa kalkarak*) — Çıldırdın mı sen?..

BEHİYE — Bütün bu sözlerine büyük iş için susacağım. Fakat sen gene gidip onu kurtaracaksın....

FARUK — Bu söylediğin işi yapmazsam?..

BEHİYE — O zaman ben yaparım.

FARUK — Ne yaparsın sen? Hem ben Aysın'ı nasıl kurtarabilirim?..

BEHİYE — Gayet kolay: Kumandana gider dersin ki: "Aysın bizim akrabamızdır. İstanbul'dan geldi, üç gündür bizde kalıyor."

FARUK — Onun orada başka türlü söylemiş olması?

BEHİYE — Sözlerime dikkat et: "Bize misafir geldi. Akrabamızdır." diyeceksin. O da öyle söyleyecektir. Önce her ihtimale karşı her şeyi hazırladık. Anladın mı.

FARUK, (*yavaş, yavaş dolaşır*) — Anladım.. Fakat bu dediğiniz şeyi yapmıyacağım...

BEHİYE, (*sükûnetle*) — Yani aynı şeyi gidip benim yapmamı mı istiyorsun?..

FARUK — Bunu sen de yapamazsın...

BEHİYE — Bir anne istemesin, her şeyi yapabilir. Mese-lâ gider, oraya der ki: "Faruk sizi Ankaraya sattı."

FARUK, (*heyecanlı*) — Faruk sizi Ankaraya sattı mı?..

BEHİYE — Dahası var..

FARUK — Sus anne... sus.. Şimdi çıldıracağım.. Şimdi aklımı oynatacağım..

BEHİYE, (*sükûnetle*) — Hemen hiç vakit kaybetmeden, kızcağıza hiç bir şey olmadan gitmelisin... Yoksa.. Ben gide-rim.

FARUK — Sen istediğin yere gidebilirsin.. Fakat ben.. (*Yutkunur. Çıkar.*)

(*Faruk çıktıktan sonra Behiye bir müddet sahnede yalnız ve düşünceli kalır. Fakat yüzünde Türk kadınlarına hâs büyük bir sükûnet vardır. Bir an için mütereddit bir vaziyette sahnede dolaşır. Bir şeye karar vermekle vermemek arasında bir tereddüt geçirir. Sükût..*)

5 — Behiye - Turgut - Halil

TURGUT, (*girerler. Kederli*) — Anne, neler işitiyorum? Bunlar doğru mu?.. Aysın yakalandı mı.

BEHİYE — Doğru yavrum.. Sen metin ol.. Hattâ senden, daha başka, daha büyük bir metanet bekliyeceğim. İcabında Aysın'ı da bırakıp Ankaraya döneceksin.

TURGUT — Bu imkânsız anne...; (*elleriyle Behiye'nin omuzlarından tutar. Gözlerine bakar.*) Bu imkânsız... Senin şefkat dolu olan şu gözlerinde sonsuz bir asillik, sonsuz bir cesaret var, sonsuz bir azim var, o büyük Türk kadınlarına yakışan, o.. sonsuz büyüklük var. Fakat ben senin gibi olamıyorum. Senin gibi olamıyacağım...

BEHİYE, (*sessizce Turgut'u kolundan tutar. Kendisi bir sandalyaya oturur. Turgut'un başı Behiye'nin kucağındadır.*) — Olacaksın yavrum. Sana yavrum derken, inan bana, dünyada hiç bir annenin içinde yaşatamıyacağı bir sevinci duyuyorum. Kulak ver sözlerime; yavrum.. Sen bir Türk çocuğusun:

Öyle bir Türk çocuğu ki yurdu kurtarmak için, hayatta yüksek tanıdığı, değer verdiği bütün şeyleri, bir hamlede yok edebilirsin. Düşün yavrum.. Bugün en büyük işlerden birini üzerine almışsın: senden haber bekliyorlar; senin gelmeni istiyorlar: bir yanda kurtulmak için taştan topraktan yardım bekliyen bir anne var, fakat bu anne o kadar değerli o kadar büyük ki, onun dünyaya gözlerini yummasını bekliyorlar: baş ucunda düşmanlar; ayak ucunda düşmanlar, sağında ve solunda düşmanlar: hemen bu değerli annenin ölümünü bekliyorlar. Hemen onun üzerine çullanacaklar... Hemen onu kapışacaklar: Böyle bir anne için bir çok analar, birçok oğullar, birçok sevgililer feda edilebilir.. Böyle bir anne için hayatın bir değeri olduğu düşünülemez... Her şeyden önce onu kurtarmak lâzım. Her şeyden önce onun iyi olmasına çalışacağız...

Fakat bu uğurda ölecekmişiz, fakat bu uğurda bir anne kaybedecekmişiz, fakat bu uğurda bir oğul gidecekmiş, fakat bu uğurda canımızdan daha çok sevdiklerimizin öldüklerini görecekmışız.. Ne çıkar.. Kurtulması ve yaşaması lâzım gelen odur, o büyük annedir. Hepimizin anası olan Türkiyedir. Dünyanın göz koyduğu büyük Türkiye ve Büyük Kurtuluştur. Metin ol çocuğum: icabında sen yalnız da kalsan Ankaraya döneceksin....

TURGUT, (*doğruluk. Düşünceli*) — Anladım. Yalnız da kalsam Ankaraya döneceğim...

BEHİYE — Haydi çocuğum: cesur ol.. Halil Bey her şeyi hazırlamış.. Belki bu akşam Ankaraya dönmen lâzım gelecek...

HALİL, (*yavaş, yavaş Behiye'nin önüne gelir*) — Büyük Türk kadını... Senin önünde yerlere kapanmak istiyorum. Sözlerinde ne büyük teselli, ne büyük cesaret var. (*Sükût*).

TURGUT, (*Kendi kendine söylenir gibi*) — Aysın ne olacak? Ben onun babasına söz vermiştim. Babası onu bana bırakmıştı... Ben onu burada nasıl bırakacağım. (*Hıçkırır.*)

BEHİYE — Ağlıyor musun, Turgut? Sen yiğit Türk çocuğu, ağlıyorsun öyle mi?..

TURGUT, (*Gözlerini kurular.*) — Suçumu bağışla anne.. Fakat inan bana, bir düşmanın eline esir düşsem ağlamazdım, tırnaklarımı sökseler ağlamazdım, gözlerimi çıkarsalar ağlamazdım, gövde mi delik deşik etseler ağlamazdım.. Bütün işkenceleri bana yapsalar gene ağlamazdım. İnanınız bana, gene ağlamazdım. Fakat Aysın için ağlarım. Onun için ağlamamak elimden gelmiyor. Evet Aysın için ağlamamak elimden gelmiyor.

BEHİYE — Bilâkis yavrum.. Onun için ağlanmaz, yurd işlerinde en büyük tehlikelerden yılmadığı için onunla öğünülür. (*Sükût*) maamafih, haydi çocuğum, siz Halil Beyle içeri gidiniz. Ben bir yere kadar gidip geleceğim.

TURGUT — Nereye ?..

BEHİYE — Uzak değil... Geldiğim zaman söylerim. (*saata bakar.*) Şayet, iki saata kadar gelemesem, sen mutlaka Ankaraya döneceksin... Bizi düşünmiyeceksin...

TURGUT, (*Kedersiz.*) — Hayır, anne.. Senden daha fazla fedakârlık beklemeğe hakkımız yok. İcab ederse ben yalnız da Ankaraya gidebilirim.

BEHİYE, (*Turgutun gözlerine sevinçle bakar.*) — Seninle her anne öğünelir yavrum fakat sen beni dinle, haydi içeri girelim, ben mutlaka bir yere kadar gitmeliyim.

(*Sessizce dışarı çıkarlar. Sahne bir müddet boş kalır. Sonra Behiye girer. Yüzünde verdiği kararın izleri vardır. hazırlanmıştır. Mantosunu giymiş ve çantasını eline almıştır Fevzi girer.*)

6 — Behiye - Fevzi

FEVZİ — Günaydın büyükanne..

BEHİYE — Günaydın çocuğum.. Oturunuz..

FEVZİ — Hemen dönmek lâzım.. Oğlunuz nerde?..

BEHİYE — Bilmem biraz önce çıktı. Kumandanlığa gitmiş olacak..

FEVZİ — Zannetmem.. Ben oradan geliyorum.. (Sükût.) Ha.. buradan çıkalı ne kadar oldu, yarım saat var mı?..

BEHİYE — Eh, o kadar olmadıysa da ona yakın..

FEVZİ — Öyleyse doğrudur. Ben kumandanlıktan daha evvel çıktım. Bir yere uğramıştım da..

BEHİYE — Galiba bugünlerde işleriniz biraz ilerliyor?..

FEVZİ — Evet.. Ben, şu mütekait kaymakam Halilin tutulmasına memurum.

BEHİYE — Halilin, öyle mi?..

FEVZİ — Evet..

BEHİYE — Yaaa...?..

FEVZİ — E, sizden saklıyacak değilim ya.. O adam başından büyük işlere karıştırmış...

BEHİYE — Ne. gibi?..

FEVZİ — Kemalistmiş.. Hem bununla kalmazmış, daha bir takım haltlar karıştırmış..

BEHİYE — Haniya en ummadığın taş baş yarar derler.. onun gibi..

FEVZİ — Öyle... Sonra...

BEHİYE — Eee..

FEVZİ — Neyse... Ben gideyim.. Faruk dönerse, yani eğer kumandanlığa gitmemişse mutlaka gelsin çok önemli bir iş var...

BEHİYE — Neymiş o iş?..

FEVZİ — Faruktan öğrenirsiniz... (Ayağa kalkar.) Ben gideyim. Gene görüşürüz...

BEHİYE — Güle güle yavrum, gene görüşürüz..

(Fevzi çıkar.)

7 — Behiye - Turgut - Halil

TURGUT, (girerler) — Bu adam niçin gelmiş, gene?..

BEHİYE — Oğlumu arıyor. Sonra bir kötü haber daha... (Halile) sizi arıyorlar.

HALİL — Yaa...

BEHİYE — Evet...

HALİL — Desenize bize de yol göründü...

BEHİYE — Evet, her şeyi hazırlamalı belki bu akşam kaçmanız lâzım gelecek...

HALİL — Her şey zaten hazır. Hattâ icab ederse Koca Ali çetesi bizi takip edenleri, oyalama ateşine tutacak. Bu suretle kaçmak için vakit kazanabileceğiz.

BEHİYE — Bak.. Bu güzel işte..

TURGUT — Yola çıktuktan sonra nasıl olsa kaçarsınız. Fakat ah zavallı Aysin...

8 — Evelkiler - Aysin

AYSIN, (Sevinçle içeri girer) — Günaydın dostlar... (Doğru Behiyeye koşar, sarılırlar. Sonra Halilin elini sıkar.)

TURGUT, (Sendeler) — Aysin?..

AYSIN, (Turgudun elini sıkar) — Artık gelmiyeceğim diye korkuyordunuz değil mi?

TURGUT — Çok...

AYSIN — Doğrusu hayret ettim. Beni Faruk kurtardı.

BEHİYE — Faruk mu kurtardı?..

AYSIN — Evet...

BEHİYE — İlk olarak iyi bir iş yapmış oldu...

TURGUT — Sakın düşüncelerinden dönmüş olmasın?..

BEHİYE — Hiç ummam.. Kim bilir hangi vargı ile kurtardı.. Çünkü Aysını bize girip çıkarken görmüşler: Tabî bizim evde yaşayan birisini yakalamaları Faruğun hiç te işine

gelmezdi.. (Sükût. *Sonra Aysına*) Anlat bakalım Aysin: Sana neler sordular?..

AYSIN — Haydi başka odaya girelim.. Farukla yüzbaşı geliyorlar.. Bizi burada görmesinler.. Size içerde hepsini anlatırım...

BEHİYE, (*Halile*) — Artık siz de beraber kaçmağa mecbursunuz...

HALİL — Öyle..

BEHİYE — Ben burada çalışmaktan geri durmam. Evet haydi şimdi içeri girelim.

(*Hep birden çıkarlar. Sahne bir müddet boş kalır. Yüzbaşı Hayreddin ile Faruk girerler.*)

9 — Faruk - Hayreddin

HAYREDDİN, (*Konuşarak sahneye girerler.*) — Geçenlerde bana Kumandan: “Birkaç gündür Farukta bir değişiklik görüyorum. Bu çocuğa ne oldu?.., diyordu. Sonra bugün bu kızın karşısında öyle heyecan duydunuz, öyle tuhaflaştınız ki..

FARUK — Ah hakkın var kardeşim. (*Otururlar.*)

HAYREDDİN — Sana daha korkunç bir haber vereyim: Kumandanın sana artık hiç inancı da kalmadı. Kısacası, senden adamakıllı kuşkuluyor, ve sanırım ki takip ediliyorsun.. Demin ben orada iken birisine telefon etti: Peşini bırakmıyacaklar..

FARUK — Ben de öyle düşünüyorum..

HAYREDDİN — Kumandana senin iyiliğin için söz de söylemeğe gelmiyor. Biliyorsun ya her şeyden kuşkulandır. Senin hakkında kanaatı iyice sarsılmış..

FARUK — Evet öyle...

HAYREDDİN — Öyledir de, neden durumunu düzeltmiyorsun? Ben seni bilirim, bunca yıllık arkadaşısın: Kemal Paşa'ya karşı olan kinini de bilirim. Bana senin için tam bir

Kemalci deseler, hattâ bunu gözlerimle görsem gene inanmam, Fakat bunları kumandana anlatmak mümkün olmuyor kı...

FARUK — Çok doğru...

HAYREDDİN — Haniya biliyormusun, Kumandanın senden askerî plânların alınmasına beni memur etmesi senin için büyük bir felâketin yaklaştığını bildiriyor bu senden kuşku - landığının en açık örneğidir.

FARUK — Evet, biliyorum.

HAYREDDİN — Peki, biliyorsun da buna neden meydan veriyorsun?.. Demin şu kızın kurtulması için birbirini tutmıyan öyle sözler söyledin ki... Haniya kumandan sana inanmış göründü, kızını bıraktı amma, öyle sanıyorum ki arkandan da seni gözetliyorlar. (*Faruk birşey söylemek ister. Sûsar ve yutkunur.*) Doğrusu iyi yapmıyorsun..

FARUK — Ah, kardeşim, bilmezsin, bilmezsin... (*Ayağa kalkar.. dolaşır.*)

HAYREDDİN — Sen böyle susarsan elbet bilmem.. Söyle bakalım ne oluyor?..

FARUK, (*Durur gözlerine bakar, susar.*) — Şimdi değil... İhtimal iki gün sonra ihtimal yarın, ihtimal bugün.. Herşeyi öğreneceksin.. Şimdi sen kumandanı daha fazla bekletmemelisin... Ben şu plânları getireyim.. Zaten hazırlamıştım.. (*Çıkar. Hayreddin biraz yalnızdır. Sonra Aysin girer.*)

10 — Hayreddin - Aysin

AYSIN, (*girer.*) Ooo.. Buradamısınız??.. Doğrusu sizin şu çalışmanıza bayılıyorum, kimbilir, neler hazırlıyorsunuz gene?..

HAYREDDİN, (*kısa ve sert*) — Bildiğiniz şeyler...

AYSIN — Ben ne bilirim, ilâhi yüzbaşı....

HAYREDDİN, (*ayağa kalkar*) — Siz herşeyi bilirsiniz.. Güzel kadınların her şeyi bilmesi çok görülmez..

AYSIN, (güler.) — İltifat ve teveccüh ne de olsa insanın hoşuna gidiyor.

HAYREDDİN — Gider...

11 — Evvelkiler - Faruk

FARUK, (Aysını görünce duralar.) — İşte Hayreddin, hepsini getirdim, bunun içindedir. (Getirdiği paketi Hayreddine verir.)

HAYREDDİN — Peki Faruk.. Ben gidyorum. Seninle akşam buluşmak isterim, benim eve gelebilir misin?..

FARUK — Gelirim..

HAYREDDİN, (elini sıkarak.) — Gene görüşürüz.

FARUK — Gülegüle.... (Hayreddin çıkar.)

12 — Aysin - Faruk

AYSIN — Şu sizin arkadaşınız ne soğuk şey öyle?...

FARUK — Size öyle gelmiş... (sükût)

AYSIN — Neme lâzım.. Ne olursa olsun... Ben size çok borçlandım. İyiliğinizi hiç unutamıyacağım...

FARUK — Yanılıyorsunuz, dostum.. Ben size hiç bir iyilik yapmadım.

AYSIN — Yaptığınızdan daha büyük iyilik olur mu?.. Beni kurtardınız...

FARUK, (sert) — Sözün kısası; size iyilik yapmadım. Bunu yapmağa mecburdum. Yoksa sizi kurtarmak için değil.

AYSIN — Öyle mi?..

FARUK — Öyle... (Sükût.) Artık ne zaman gidiyorsunuz?..

AYSIN — Bugün...

FARUK — Yolunuz açık olsun. Yalnız sizinle Ankaraya gönderilecek bir hediye var...

AYSIN — Neymiş o?...

FARUK — Biraz sonra öğreneceksin... Turgut nerde?..

AYSIN — İçerde...

FARUK — Onu da çağırınız...

AYSIN — Peki...

FARUK — Haydi öyleyse.. Siz onu çağırmağa gidiniz, ben de hediyeği getireyim..

(Aysin çıkar. Faruk telâşlı ve düşünceli adımlarla dolaşır. Sükût.. Telefona koşar..)

FARUK, (Telefona) — Allo.. allo.. (dinler.) Sen misin Fevzi.. biraz sonra buraya iki süngülü getir.. Evet, evet iki süngülü... (çıkarak.)

12 — Aysin - Turgut

TURGUT, (girerler.) — Nerede Faruk?...

AYSIN — Hediyesini almağa gitti.

TURGUT — Nasıl hediye?...

AYSIN — Ankaraya gönderecekmış. Nasıl hediye olduğunu bilmiyorum.. (Sükût..)

TURGUT — Şu adam öyle işimize yaradı ki...

AYSIN — Çok.. Zavallıya acıyorum da...

TURGUT — Ne yapalım?.. Kabahat kendisinin..

AYSIN — Bir görseydin.. Ağlıyacak gibiydi..

TURGUT — Dedim ya.. Kabahat kendisinin.. (Turgut masaya oturur. Cebinden çıkardığı bir kâğıda bir şeyler yazar. Aysin da bir koltuğa kendini bırakmıştır. Turguta bakar, sükût.. Faruk girer. Elinde bir tabanca vardır. Aysin heyecanlı bağırır...)

14 — Evvelkiler - Faruk

AYSIN — Aa.. Aaa.. (*Faruk girer. Turgut başını kaldırır, Faruğu görür.*)

FARUK — *İşte hediyem budur..*

TURGUT, (*sakin.*) — Güzel hediye doğrusu.. Yolda lâzım olacağını düşündünüz galiba..

FARUK — Evet.. Yolda lâzım olacağını düşündüm. Öyle ya bu kadar evimde misafir kaldınız.. Ankaraya kadar da sizi korumak bana düşer artık..

TURGUT — Bu kadarına ihtiyacımız olmasa gerek..

FARUK — Öyle söylemeyiniz; dostum.. Evime geldiniz; beni kısıkrak bağladınız. Her şeyi elde ettiniz. Kendinizi ülkücü yaptınız.. Beni de bir alçak kılığına soktunuz.. Vazifemi bütünlemiş olmak için Ankaraya sağ gitmenizi tasarladım.. (*Sükût.*) Artık oynanan komedi sonuna gelmiştir. Artık Ankaradaki palavracılar için yapabileceklerinizin en sonunu yaptınız; Bundan sonra onlara bir yardımınız dokunmasına engel olursam çok görmezsiniz.. Şimdi ortada temizlenmesi gereken bir namus işi kaldı. Bunu ancak kan temizleyebilir.. (*Turgutun kımıldanmak istediğini görür.*) Yoo dostum. Kımıldanamazsınız.. Azıcık yerinizden oynadığınızı görürsem sözlerimi bitirmeden beyinlerinizi parçalamakta hiç bir beis görmeyeceğim..

AYSIN — Faruk... (*Sükût*)

FARUK, (*Aysına*) — Biliyorum ki, benden esirgediklerinizi verdiğiniz adamı öldürmem işinize gelmeyecek.. Fakat gönlünüz açık olsun.. Ondan ayrılacak değilsiniz.. İkiniz de yolcusunuz.. (*Turgutun gözler parlar.*)

TURGUT, (*soğukkanlı*) — Peki sen ne yapacaksın?..

FARUK — Ben mi?.. İlginize teşekkür ederim. Fakat benim kendimi teslim etmekten başka yapabilecek bir işim kalmadı artık?..

TURGUT — Budala...

FARUK — Budala... Öyle mi?.. Al öyleyse...

(*Sözlerini henüz bitirip tetiği çekmemiştir. Bir tabanca sesi duyulur. Faruk göğsünden vurulmuştur. Bir elile göğsünü kapar. Sendeler. Ve yere düşer.. Behiye elinde tabanca, yavaş yavaş sahneye girer. Aysin ve Turgut heyecandan şaşırılmışlardır. Bir Behiye'nin yüzüne bir de yerde kıvranan Faruğa bakarlar.. Sükût.. Tabanca sesine Kız, Halil de gelirler.*)

15 Evvelkiler Behiye - Kız - Faruk

AYSIN, (*Behiye'nin ellerine sarılır*) — Anne?..

TURGUT — Anne ne yaptın?..

BEHİYE, (*Sakin*) — Demin Faruğun tabanca ile buraya koştüğünü gördüm. Fena bir niyeti olduğunu anladım. Halbuki yaşaması ve kurtulması lâzım gelen Türkiye'dir.. Türkiye ve sizlersiniz, çocuklarım... Artık hiç vakit kaybetmeden buradan kaçınız.. (*Halile*) bu çocuklarımı alınız.. Ve onları kaçırmak için ne lâzımsa yapınız.. Dökülen kan boşuna gitmesin.

TURGUT, (*ağlar gibi*) — Nasıl olur anne, seni burada nasıl bırakırız?..

BEHİYE — Benim kalmam lâzım, çocuğum.. Şimdi kurşun sesine gelecekler.. Yakalanmanızı istemem. Beni bırakınız.. ve hemen gidiniz.. (*Halile*) haydi ne duruyorsunuz?.. Haydi diyorum size?.. Sizin yaşamanız lâzım..

(*Aysinla Turgutun gözlerinden öper.*) Haydi çocuklarım yolunuz açık olsun.. (*Aysin, Turgut, Halil bir kelime söylemeden yavaş yavaş kapıya doğru yürümeğe başlarlar.*) Orada o Büyük Türke saygılarımı ve selâmlarımı söyleyiniz.. Deyiniz ki: O, bu yurt için son ödevini de yaptı. Türkiyenin kuruluşu ve yaşayışı onun ruhunu sevindirecektir. (*Çıkarlar. Behiye şaşkın ve üzüntülü durur. Vurulan ne de olsa oğludur. Halinde bir bitkinlik vardır. Onların arkasından oğlunun üs-*

tüne kapanır.) Yavrum... (Sükût. Hınçkırır.) Yavrum.. Yavrucuğum.. (Faruğun başını kucığına alır. Dudaklarını alnına getirir, öper..) Yavrum.. Yavrucuğum.. (Hınçkırır hınçkırır ağlar.)

Sahnedekiler — Fevzi - iki süngülü

FEVZİ, (Girer sahnede bir müddet şaşkın bakınır. Sonra Behiyenin yanına gider) — Kim vurdu Faruğu?..

FARUK, (doğrulamak ister kıvrınmaktadır.) — Bbeennii... vvvrrr... vvvrrr... (düşer, artık ölmüştür.)

BEHİYE, (doğrulur. Gözlerini kurular) (soğukkanlı) — Ben vurdum?..

FEVZİ, (hayretle) — Siz mi vurdunuz?..

BEHİYE — Evet...

FEVZİ — Neden vurdunuz ?...

BEHİYE — Yurt için vurdum....

(Sükût.. Fevzi yanındaki askerlere döner.)

FEVZİ — Yakalayınız şunu...

(Askerler Behiyenin üstüne yürür.)

KIZ, (Behiyenin ellerine sarılır. hıçkırır.) — Anne, anne-ciğim....

(P E R D E İ N E R)

Not: — Sahneleri müsait olmayan yerlerde oynanırken oyun burada bitmiştir. O zaman Fevzinin "Yakalayın şunu!.. sözünden sonra Behiyenin: "Beni yakalamanızdan bir şey çıkmaz.. Yetişir ki yurt kurtulsun!!.." demesi lâzımdır.

Sahnesi müsait olan yerde tablolar da yapılacaktır.

TABLO I.

(Harb divanı.. Reis, azalar.. Kâtib.. Bunların önlerinde iki süngülü arasında Behiye vardır. Siyah bir elbiseye bürünmüştür.. Rengi uçuktur.. Fakat metin ve cesur görünür.) (Perde açıldığı zaman bir müddet bu tablo böylece gösterilecektir.)

REİS, (Kâtibe) — Kararı bana veriniz!

KÂTİB, (Önündeki kâğıdlardan birini çıkarır. Verir.) — Buyurunuz!..

REİS, (Kâğıdın üzerinde biraz göz gezdirdikten sonra okumağa başlar.) — Yaptığımız bütün duruşmalardan ve dinlediğimiz bütün şahitlerden çıkardığımız netice şudur: Miralay Rifat Beyin karısı Behiye Hanım, bir Kemalist'tir. Kendisinin bütün susmasına ve hiç bir şey söylememesine rağmen, şunu anladık ki, bazı gizli işler için Ankaradan buraya gelen bir genç kız ile bir genç erkeği evine almıştır. Hattâ, oğlunu da bu işlere engel olmak istediği için vurmıştır... Faruğun bu vak'adan biraz önce iki süngülü istemesi de bunu ispat ediyor.. Tabîî Faruk bir kahraman Halifeci olduğu için, evinde böyle bir entrika çevrildiğini anlar anlamaz iki süngülü istemiş ve onları yakalatmağa karar vermiştir. İşlerinin sarpasardığını anlayan Behiye Hanım, kurtuluş yolunu oğlunu vurmakta bulmuştur. Binaenaleyh, iyi bir halifeci olan oğlunu vurmakla kalmıyan Behiye, ayrıca Kemalistlere bir çok gizli işlerimizi de bildirmiştir. Bundan ötürü, Behiyenin kurşuna dizilmesi hakkında verdiğimiz karar halifemiz efendimiz tarafından da tasvip ve tasdik edilmiş olduğundan bu gece sabaha karşı karargâh önünde bu fiil icra kılınacaktır. (Sükût!)

(Süngülülere) — Götürünüz, bu kadını!

(Süngülülerin önünde, Behiye, yavaş adımlarla yürürken perde kapanır.)

P E R D E

TABLO II.

Perde açıldığı zaman bir alan görünür. Orta bir ağacın varlığı alaca karanlıkta ancak sezilir. Biraz sonra ayak sesleri duyulur. Bir manga asker sahneye girer. Takım zabiti onları durdurtur. - Sahneleri müsait olmıyan yerlerde ya bu tablolar büsbütün yapılmıyacak veya askerler sahne de gösterilmiyecektir. Askerlerin varlığı, kulislerin arkasına doğru yapılan işaretlerden, anlatmaya çalışılacaktır. - Daha sonra Behiye, üç süngülü arasında elleri bağlı olarak, yavaş adımlarla sahneye girer. Ağacın yanına getirirler. Bağlarlar. Sonra bir kâğıda yazılı olan karar boğzına asılır. Bir adam sorar:

— Bir diyeceğiniz var mı?...

BEHİYE — Evet, var! Bir çift sözüm var! Ben, bu yurdun kurtulması için hayata gözlerini kapıyan büyük oğlumun ve kocamın arkasından bir oğul katili olarak gidiyorum.. Bu oğul ki, dünyada benim son ümidim, son direğimdi... Fakat onu tuttuğu yanlış yoldan geri çeviremedim.. Onu, yurdu baltırmak isteyenlerle birlik olmasın diye neler yapmadım.. Fakat dinlemedi.. Yalvarmalarıma, gözyaşlarıma bakmadı.. Yurda en büyük kötülüklerinden birini yapacağı sırada vurdu, onu... Kendi cezamı kendi elimle vermiş oldum. Fakat bunun için müteessir değilim, bunun için üzülmiyorum bile... Yurdun kurtulması için bir oğul katili olduğuma pişman değilim. Bilâkis içimde büyük işler yapan her büyük Türk kadınlarının duyabilecekleri bir sevinç ve öğünme var... Çünkü ben, bütün bunları sevgili yurdum, sevgili Türkiyem için yaptım. Onun yaşaması ve kurtulması ruhumu şenletecektir.

YAŞASIN BÜYÜK TÜRKİYE!!!.

(Takım zabiti işaret eder. Bir düdük çalar. Bir trampet sesi duyulur. Ve sonra bir manga askerin silâh sesleri. Perde yavaş yavaş kapanır.)

PERDE KAPANIR